

512077

**LATVIJAS-
IGAUNIJAS**
BIEDRĪBAS
MĒNESRAKSTS

◆

LĀTI-EESTI
ŪHINGU
KUUKIRI

*Tallinna Linna
Keskraamatukogu*

O. NONĀCA
VADĪBĀ

1.
NUMURS
1938. GADĀ

SATURS:

1. **Pēteris Aigars.** Rīta uzruna. Dzejolis 3 valodās.
2. Baltijas valstu politiskā sadarbība. Raksts 3 valodās.
3. Baltijas tautu kultūrālā tuvināšanās. Raksts 3 valodās.
4. Kā radās Igaunijas jaunā satversme.
5. **M. Rauds,** pamatskolu galvenais inspektors. Igaunijas izglītības politika.
6. **P. Margna,** sociālās apdrošināšanas vadītājs. Igaunijas sociālpolitika.
7. **A. Adari,** «Eesti Spordileht» redaktors. Igaunijas sasniegumi sportā.
8. Lietuvas valsts 20 gadu pastāvēšanas svētkos.
9. Lietuvas valdošā politiskā ideoloģija.
10. Pasauls vecākā valoda.
11. Vienīgā Lietuvas osta.
12. Chronika.

Ilustrācijas:

1. Igaunijas valsts pārvaldītājs **Konstantīns Pātss.**
2. Lietuvas Valsts Prezidents **Antanas Smetona.**
3. Igaunijas sūtnis Rīgā **Hanss Rebane.**
4. Igaunijas Prezidenta pils Tallinā, Kadriorgā.
5. Torņu laukums Tallinnā.
6. «Pūhajärv» («Svētais ezers») Igaunijā.
7. Igaunju tautas deja «Tuljaks».
8. Igaunju jaunavas tautas tērpos.
9. Lietuvas sūtnis Rīgā **Jurgis Savickis.**
10. Skats uz Kauņu.
11. Tieslietu ministrijas ēka Kauņā.
12. Lietuviešu tautas deja.
13. Lauku dzīves aina Lietuvā.
14. Lauku mājas Lietuvā ar krustu.

SISUKORD:

1. **Peteris Aigars.** Kõne hommikule. Luuletus 3 keeles. Tõlkinud **Mai Kai.**
2. Balti riikide poliitiline koostöö. Kirjutis 3 keeles.
3. Balti rahvaste kultuuriline lähenemine. Kirjutis 3 keeles.
4. Kuidas sündis Eesti uus põhiseadus.
5. **M. Raud,** haridusministeeriumi peainspektor algkoolide alal. Eesti hariduspoliitika.
6. **P. Margna,** sotsiaalkindlustuse juhataja. Sotsiaalpoliitika Eestis.
7. **A. Adari,** «Eesti Spordilehe» toimetaja. Eesti sportlisi saavutusi.
8. Leedu Vabariigi 20 aasta iseseisvuse pühil.
9. Leedu valitsev poliitiline ideoloogia.
10. Maaailma vanim keel.
11. Ainuke Leedu sadam.
12. Kroonika.

Illustratsioonid:

1. Eesti Riigihoidja **Konstantin Päts.**
2. Leedu Riigiprezidents **Antanas Smetona.**
3. Eesti saadik Riias **Hans Rebane.**
4. Presidendi loss Tallinnas, Kadriorus.
5. Tornideväljak Tallinnas.
6. «Pūhajärv» Eestis.
7. Eesti rahvatants «Tuljak».
8. Eesti neiud rahvariideis.
9. Leedu saadik Riias **Jurgis Savickis.**
10. Vaade Kaunasele.
11. Kohtuministeeriumi hoone Kaunases.
12. Leedulaste rahvatants.
13. Vaade maaelust Leedus.
14. Leedu talu ristiga.

B12874.

Spetsiaalne fons

LATVIJAS - IGAUNIJAS BIEDRĪBAS MĒNEŠRAKSTS LĀTI-EESTI ŪHINGU KUUKIRI

1. NUMURS

1938. GADA FEBRUĀRĪ

6. GADS

SP. 5552

ENSV
Riiklik Avalik
Raamatukogu

Pēteris Aigars

EESTI
AR RAHVUS-
RAAMATUKOGU

Rita uzruna

~~Talinnas Linnas
Keskraamatukogu~~

Šorit ar vilcienu dunošu strauju
Domām es tālumos aizjoņot ļauju;

Sapņiem kā tikliem es sagūstu vēju
Un tad pret ausmu to pilsētā sēju.

Pilsēta, pilsēta, kam tu vēl pūlies
Aizmirsties miegā, kad laukos dzied gaiļi?

Sidraba debess, pār Daugavu gūlies,
Sludina rosmi un cildina daili.

Atmosties, snaudošā, nākotnei jozies,
Saulē vij vaiņagu mākoņu rozēs!

Latvieši, lietuvji, kaimiņi ēsti,
Klausaities zeltaino rītausmas vēstī,

Pastāviet modri, lai laikmetu mījās
Gaitas mums kopā kā apiņi vijas.

Latvijas, Lietuvas, Ēstijas kalni
Darināt varenu draudzības valni;

Diena aust jauna, bet pasaule veca,
Kļaujiet kā kaimiņi plecu pie pleca,

Likteniem baigiem un skauģiem par postu
Stiepiet pār robežām vienības jostu.

Sirds ja būs viena un doma būs viena,
Ko gan mums padaris negaisa diena?

Šorit ar vilcienu dunošu strauju
Domām es tālumos aizjoņot ļauju.

Sapņiem kā tikliem es sagūstu vēju
Un tad pret ausmu to pilsētā sēju,

Igaunijas Valsts Pārvalditājs **Konstantins Päts**.
Eesti Riigihoidja **Konstantin Päts**.
Estijos Valstybės Prezidentas **Konstantinas Petsas**.

Lietuvos Valsts Prezidents **Antanas Smetona.**
Leedu Riigipresident **Antanas Smetona.**
Lietuvos Valstybės Prezidentas **Antanas Smetona.**

Peteris Aigars

Kõne hommikule

Kaugele lennata lasen ma mõttel
Hommikul kiirrongi tuiskaval tõttel;

Unelmavõrguga tuuli siin püüan
Linnas neid koidikul külvan ja hüüan:

Linn, vaikne linn, miks sa unes veel tukud,
Väljadel ammu ju kirevad kuked,

Aovalgus tõusnud on Daugava üle,
Julgust on tulvil ta sätendav süle.

Arka sa uinuv linn homsele vastu,
Rooside pärgpilves päike ju astub.

Lätlased, eestlased, naabrid me Leedust,
Kuulake sõnumeid küllatud koidust.

Vapraina koos seiske aegade pinges,
Ühistel teedel suur julgus taas hinges.

Kõik, kes te kuulute samasse kilda,
Koos peate rajama sõpruse silda.

Tõuseb päev vastne, kuid maailm on vana,
Sõprus on tugevaim ühtluse tala.

Sõlmigem tugevam ühtluse side,
Nõrkeb siis hirmsaimgi saatuse - pide.

Üks kui on mõte ja üks kui on süda,
Pole siis päevi, mil raskust või häda.

Kaugele lennata lasen ma mõttel
Hommikul kiirrongi tuiskaval tõttel;

Unelmavõrguga tuuli siin püüan,
Linnas neid koidikul laiali külvan.

Tõlkinud **Mai Kai**.

Pēteris Aigars

Rytinė prakalba

Širyt sparnuotuos lakiuos traukiniuose
Aš tolumosna mintim danginuosi;

Gaudau svajom lyg tinklais ašen vėją,
Mieste jį miegančiam auštant pasėju.

Kam dar tu, mieste, miegi nepabudęs
Kai jau kaimuose gaidžiai seniai giesti?

Siekia dangus Dauguvos — jis panūdes
Skelbti ryžtumą, kelius grožiui tiesti.

Buski, miegaliau, ar ateičiai ruošies —
Saulę jau debesys puošia kaip rožės!

Latviai, lietuviai ir estai kaimynai,
Eikit klausyti aušros aukso žinią,

Budrūs ištvirkite, sukuriuos laiko
Mūsų likimų saitai teišlaiko.

Latvių, Lietuvių ir Estų vietovės,
Kurkit galingas draugystės tvirtoves!

Dienos vis naujos, bet senas pasaulis,
Ženkim drauge, tad, kaimynai, į saulę.

Niekai klašta ir likimo rūstybė,
Jeigu per sienas eis juostos vienybės.

Širdys išvieno, jei mintys bus vienos,
Ar bus mums baisios audringosios dienos?

Širyt sparnuotuos lakiuos traukiniuose
Aš tolumosna mintim danginuosi.

Gaudau svajom lyg tinklais ašen vėją,
Mieste jį miegančiam auštant pasėju.

Vertė **J. Paleckis**.

Baltijas valstu politiskā sadarbība

Balti riikide poliitiline koostöö

Domā par Baltijas valstu iespējami ciešāku sadarbību ir tikpat veca, cik vecas ir pašas šīs valstis. Tā ir pat vēl vecāka. Ka vienotiem igauņiem, latviešiem un lietuviešiem nebūtu jāsmok gadu simteņiem ilgi zem svešinieku virskundzības, to atzīst ikviens, kuŗš tuvāk iepazīnies ar šo tautu cīņām XIII un nākošos gadu simteņos; ka apvienotas šīs tautas spētu nokrātīt no pleciem vergu nastu, to saprata ikviens tautas atmodas laikmeta darbinieks; ka cieši vienotās rindās šo tautu dēli spēj uzveikt skaitliski un tehniski stiprāku ienaidnieku, to apliecinās ikviens brīvības cīņu dalībnieks. Tamdēļ viegli saprotams, ka par iespējami tuvāku saprašanās un sadarbību starp Baltijas valstīm sāka runāt un pēc tās meklēties šo valstu valdības jau tūlīt pēc šo valstu neatkarības atgūšanas.

Pirmais mēģinājums izvest šo ideju dzīvē notika 1920. gadā. Tad, lai noskaidrotu savstarpējās attiecības, sanāca tā saucamā Bulduru konference. Tanī piedalījās Igaunija, Latvija, Lietuva, Polija un Somija. Visu šo valstu delegācijas principā atzina kopdarbības un saskaņotības vēlamību gandrīz vai visās tautu sadzīves nozarēs. No daudzajiem šīs konferences atzinumiem realizēt izdevās gan tikai dažus Igaunijas, Latvijas un Lietuvas starpā. Šīm valstīm Bulduru konference deva 1) trilaterālo konvenciju par dažādiem starptautiskiem privāttiesību jautājumiem, 2) trilaterālo pasta, telegrafa un telefona līgumu, 3) bilaterālos konsulāros līgumus un 4) bilaterālās konvencijas par noziedznieku izdošanu un juridisko palīdzību.

Bulduru konferencei sekoja 1921. gada Rīgas, šoreiz jau vienīgi triju Baltijas valstu, ārlietu ministru konference. Tanī Igaunijas, Latvijas un Lietuvas ārlietu resoru vadītāji atzina, ka, lai sekmīgāk veicinātu Baltijas valstu savienības un sadarbības idejas realizēšanu, noturāmas šo valstu ārpolitikas un saimnieciskās dzīves

Mōte Balti riikide võimalikult tihedamast koostööst on sama vana kui need riigid isegi. See on veelgi vanem. Et liidetuina eestlased, lätlased ja leedulased ei oleks lämbunud aastasade kestel võõraste väevõimu all, seda tunnistas igauks, kes lähemalt on tutvunud nende rahvaste võitlustega XIII. ja järgnevail aastasadel; et ühiselt need riigid oleks suutelised maha raputama õlult orjaikke, seda mõistis iga rahvusliku ärkamisaja tegelane; et tihedasti liidetud rindes nende rahvaste pojad suudavad võita arvuliselt ja tehniliselt tugevamat vaenlast, seda tunnistas iga vabadussõjast osavõtnu. Seepärast on kergesti mõistetav, et hakati juttu tegema võimalikult lähedastest üksteise mõistmisest ja koostööst Balti riikide vahel ja riikide valitsused selle eest hoolt kandma juba kohe pärast nende riikide iseseisvumist.

Esimene katse selle idee elluviimiseks toimus 1920. aastal. Siis, et selgitada vastastikuseid suhteid, tuli kokku nii nimetatud Bulduri konverents. Seal võtsid osa Eesti, Läti, Leedu, Poola ja Soome. Kõigi nende riikide delegatsioonid põhimõtteliselt pooldasid koostöö ning kooskõla soovitavust peaaegu kõikides rahvaste eluavaldustes. Paljuist selle konverentsi mõtteist suudeti realiseerida küll vaid mõningaid Eesti, Läti ja Leedu vahel. Neile riikidele Bulduri konverents andis 1) trilateraalse konventsiooni mitmesuguste rahvusvaheliste eriõiguslike küsimuste kohta, 2) trilateraalse posti, telegraafi ja telefoni lepingu, 3) bilateraalsed konsulaarlepungud ja 4) bilateraalse konventsiooni kurjategijate väljaandmise ja juriidilise abi kohta.

Bulduri konverentsile järgnes 1921. aastal Riia konverents, seekord juba üknes kolme Balti riigi välisministrite konverents. Selles Eesti, Läti ja Leedu välisministrid võtsid vastu resolutsiooni, et tulemusrikkamaks Balti riikide liidu ja koostöö ideede realiseerimise soodustamiseks on kokku kutsutavad nende riikide

vaditāju periodiskās apspriedes. No citiem šīs konvencijas svarīgākiem atziniem atzīmējama savstarpēji izteiktā vēlēšanās atcelt ārzemju pases triju valstu kopējā satiksmē, ko vēlāk arī ar attiecīgiem līgumiem starp kaimiņu valstīm izveda dzīvē.

Šīs ārlietu ministru konferences atbalss bija 1921. gada triju valstu ekonomiskā apspriede Tallinnā. Lai to visu realizētu, kas atzīts par vēlamu šini sanāksmē, droši vien paies vēl daudzi gadi, jo tās atzinumu izvešanai dzīvē nepieciešama pamatīga sagatavošanās, nepieciešama vairākās valsts saimniecības nozarēs pilnīga pārorganizēšanās. Piemēram, Tallinnas ekonomiskā konferencē pieņemta rezolūcija par pilnīgu muitas robežas atceļšanu starp Igauniju un Latviju, kam Lietuva pievienoties gan tūlī nevar, bet izsaka vēlēšanos šai idejai tuvoties, slēdzot atsevišķus līgumus par savstarpēju preču apgrozību. Lai to panāktu, konferējošām valstīm tad nu būtu pilnīgi jāpārgroza un jāsakārto likumi par valsts monopoliem, par tirdzniecību, rūpniecību, banku darbību etc., būtu jāieved pat saskaņota valūtas vienība. Vai visu to kādreiz izdosies veikt, tas neatkarājas vienīgi no šo valstu saimniecības vaditāju labās gribas un centieniem. Te jāreķinās vēl ar savstarpējām saistībām ar ārzemēm, ar vispasaules ekonomisko stāvokli u. t. t.

Tomēr ar laiku vairākas šini konferencē izteiktās kopējās vēlēšanās ir izdevies arī jau realizēt. Ir norēgulēta savstarpējā dzelzceļu satiksme, tranzita jautājums, nokārtota kuģniecība un zvejniecība pierobežas ūdeņos, atrisināts jautājums par trūcīgo pilsoņu apgādību. Tas sasniegts pa daļai ar bilaterāliem līgumiem, kā to Tallinnas ekonomiskā konference arī ieteikusi, pa daļai pateicoties kompetento iestāžu vaditāju personīgām sanāksmēm.

Nākošā triju Baltijas valstu ārlietu ministru konference notiek 1924. gadā. Tani galvenām kārtām nolemts saskaņot darbību Tautu savienībā, vienotiem spēkiem aizstāvēt šo valstu intereses ārvalstu iestādēs un ekonomiskos līgumos ievest notei-

vālispoliitika ja majanduselu juhtide periodilised nōupidamised. Teistest selle konverentsi tāhtsaimaist resolutsioonidest olgu mārigitud vastastikkused sooviavaldused kõrvaldada välispassid kolme riigi omavahelises liiklemises, mis ka hiljem vastavate lepingutega viidi naaberriikide vahel ellu.

Selle välisministrite konverentsi vastukajaks oli 1921. aasta kolme riigi ökonomiline nōupidamine Tallinnas. Et kõike seda realiseerida, mis sel koosviibimisel peeti soovitavaks, kulub kindlasti veel palju aastaid, kuna selle resolutsioonide elluviimiseks on hädavajalik pōhjalik ettevalmistus, mitmetes riigi majandusharudes tāielik ūmberorganiseerumine. Nāiteks, Tallinnas ökonomilisel konverentsil on vastu vōetud resolutsioon tāieliku tollipiiri tūhistamise kohta Eesti ja Lāti vahel, millega Leedu küll kohe ei saa ūhineda, kuid avaldab soovi läheneda sellele ideele, sōlmides erilepinguid vastastikuse kaubavahetuse kohta. Et seda saavutada, koolijad riigid peaks tāielikult muutma ning kooskōlastama seadusi riigi monopolide kohta, kaubanduse, tōostuse, pangananuse kohta jne., peaks ellu viidama isegi kooskōlastatud valuuta ūhik. Kas suudetake kõike seda kord saavutada, see ei olene ūksnes nende riikide majandusjuhtide hāāst tahtest ja pūūdmisest. Siin peab arvestama veel omavahelisi sidemeid välismaailmaga, ūlemaailmlist ökonomilist seisundit jne.

Siiski aja jooksul mitutki sel konverentsil avaldatud ūhiseist soovest on juba suudetud realiseerida. On reguleeritud vastastikune raudteeūhendus, transiidi kūsimus, korraldatud laevandus ja kalandus piirāārseis vetes, lahendatud kūsimus vaeste kodanikkude toetusest. See on saavutatud osalt bilaterāalsete lepingutega, nagu seda soovitanud ka Tallinna ökonomiline konverents, osalt tānu kompetentsete asutuste juhatajate isiklikele kokkutulekuile.

Jārgmine kolme Balti riigi välisministrite konverents leidis aset 1924. aastal. Sāāl peamiselt on otsustatud kooskōlastada tegevust Rahvasteliidus, ūhisel jōul kaitsta nende riikide huve välismaistes asutustes ning ökonomilistesse lepingu-

kumus, kas savstarpēji šim valstīm piešķir vēl lielākas tiesības, nekā to dod citām valstīm parastā vislielākās labvēlības klauzula.

Ar 1925. gadu izbeidzas pirmais Baltijas valstu sadarbības periods, periods, kad zem šīs savienības saprata multilaterālu, ja iespējams, pat visu Baltijas jūrai pieguļošo valstu apvienību. Nenokārtotās savstarpējās attiecības, kopējās ārpolitikas orientācijas trūkums, pa daļai arī ģeopolitiskais stāvoklis šādu apvienību pārvērtā par nākotnes sapni. No Bulduru konferences dalībniekiem pilnīgi atkrita Polija un Somija, uz laiku it kā atsvešinājās arī Lietuva. Tomēr savienības ideja nemira. Tās realizēšanu tanī laikā turpināja sekmet Igaunija ar Latviju, kurās savā starpā ar iepriekšējos gados noslēgtiem aizsardzības un citiem līgumiem bija izvirzījušās galvenam mērķim jau daudz tuvāk nekā Lietuva. Palikušas divātā, tās tagad varbūt pat vēl ar lielāku enerģiju nekā līdz šim kārtoja savstarpējās attiecības un meklēja veidus, kā paplašināt savienību. Laikā starp 1926. un 1934. gadu saskaņotāmas ne mazāk par 27 šo abu valstu ārlietu ministru sanāksmes. Cik sekmīgas tās bijušas, par to liecina jau tas vien, ka šīn laikā starp Latviju un Igauniju parakstītas 10 konvencijas, 6 līgumi, 3 vienošanās un 16 dažādi protokoli un papildu protokoli. Vairums no tiem, saprotams, attiecas vienīgi uz Latviju un Igauniju, bet nenoliedzami liela nozīme šīm sanāksmēm ir arī tieši priekš Baltijas valstu savienības. Vispirms — tās nelāva šai idejai panīkt. Otrkārt, pateicoties tām, tika izstrādāts 1934. gada saprašanās un sadarbības līgums starp Latviju, Igauniju un Lietuvu, kurš uzskatāms par galveno bāzi otram periodam triju Baltijas valstu savienības idejas realizēšanā. Ar to līgumslēdzējas valstis cieši apsolās miera uzturēšanu un nodrošināšanu, saskaņot ārpolitiku Tautu savienības pakta garā, censties nokārtot miera ceļā un tiesas un taisnības garā ikvienu jautājumu, kas varētu nostādīt pretešībā viņu intereses. Ja līdz šim kopējās sanāksmes, kad iespējams veiksmīgāk vienu otru jautājumu apspriest un nokārtot, notika tikai no gadījiena uz ga-

tesse vōtta sisse mēārused, mis vastastikku neile riikidele annavad veel suuremad õigused, kui teisteile riikidele annab tavaline kõige suuremgi soodustusklausele.

1925. aastaga lõppes esimene Balti riikide koostöö period, järk, mil selle liidu all mõisteti multilateraalset, kui võimalik, isegi kõikide Baltimereäärsete maade liitu. Korraldamata omavahelised suhted, osalt ka geopolitiiline seisukord muutsid sellise liidu tuleviku unistuseks. Bulduri konverentsi osavõtjaist täiesti langesid välja Poola ja Soome, ajutiselt nagu vōõrdus ka Leedu. Siiski liidu idee ei surnud. Selle realiseerimist tol ajal aitasid soodustada Eesti Lätiga, kes endi vahel eelmistel aastatel sõlmitud kaitse ja teiste lepingutega olid nihkunud peaeasmārgile juba palju lähemale, kui Leedu. Jāādes kahekesi, nad nüüd vōibolla veelgi suurema energiaga kui senini korraldasid omavahelisi suhteid ning otsisid teid, kuidas laien-dada liitu. 1926. ja 1934. aastate vahemal vōime mārkinda mitte vähem kui 27 nende mõlemate riikide välisministrite koosolemist. Kui tulemusrikkad need olud seda tunnistas juba seegi, et sel ajavahemikul Läti ja Eesti vahel on alla kirjutatud 10 konventsiooni, 6 lepingut, 3 kokkulepet ning 16 mitmesugust protokollit ja lisaprotokollit. Suurem osa neist, mõistagi, mak-savad ainult Läti ning Eesti suhtes, kuid salgamatult suur tähendus neil nõupidamistel on ka otseselt Balti riikide liidu suhtes. Esmajoones — need ei lasknud sel ideel manduda. Teiseks, tānu neile, tōõtati välja 1934. aasta sõpruse-ja koostōõleping Läti, Eesti ja Leedu vahel, mida tuleb lugeda peamiseks baasiks teisele perioodile kolme Balti riigi liidu idee realiseerimises. Sellega lepingu sõlmijad riigid tōõtavad rahu alalhoidmist ja kindlustamist, kooskōlastada välispoliitikat Rahvasteliidu pakti vaimus, pūūda korraldada rahu teel ning kohtu ja õiguse vaimus igat küsimust, mis vōiks viia vastollu nende huve. Kui senini ūhised kokkutulekud, mil on vōimalik ūht-teist küsimust arutada ja korraldada kõige tulemusrikkamalt, leidsid aset vaid juhulikult, siis 1934. a. leping mēārased kindlaks korralised

dijenu, 1934. g. līgums noteica kārtējās periodiskās triju Baltijas valstu ārlietu resoru vadītāju konferences.

Pēc šī līguma noslēgšanas un saskaņā ar tā noteikumiem līdz šim ir notikušas jau 7 triju Baltijas valstu ārlietu ministru konferences. Izvedot dzīvē šo konferenču atzinumus, radušās tādas paliekamas vērtības kā 1935. g. parakstītās trilaterālās konvencijas par civillietās taisīto spriedumu savstarpēju atzišanu un izpildīšanu un par krimināllietās piespriedo sodu savstarpēju atzišanu. Šinī laikā ir nodibināts triju Baltijas valstu Juristu birojs un izstrādāts tā reglāments, panākta vienošanās par vairākiem bilaterāliem līgumiem un konvencijām. Uz šo konferenču ierosinājumu izstrādāta un Latvijā arī jau spēkā ieviesta unificētā muitas tarifu nomenklatūra, kā arī parakstīšanai sagatavotas trilaterālās konvencijas par uniformo likumu par vekseliem un čekiem un trilaterālā konvencija par noziedznieku izdošanu un tiesisko palīdzību krimināllietās.

Tas viss liecina, ka trīs Baltijas valstis gadu no gada ir nākušas tuvāk tam mērķim, par kuŗu sapņoja atmodas laikmeta darbinieki, ko uzstādījušas šo valstu jau pašas pirmās valdības. Ja iedomājas, cik grūti ir nodibināt un uzturēt labas attiecības tikai starp diviem kaimiņiem, tad viegli saprotams, cik daudz pūļu un laika prasa dažādu jautājumu kārtošana starp trijām atsevišķām valstīm un cik daudz pūļu un laika būs vēl jāziedo, līdz Baltijas valstu savienības ideja realizēsies visā pilnībā.

Pabaltijo valstybių politinis bendradarbiavimas

Pabaltijo valstybių galimai glaudesnio bendradarbiavimo ideja yra tiek pat sena, kaip ir pačios šios valstybės. Ji net dar senesnė. Kad vieningiems estams, latviams ir lietuviams ilgas šimtmečius nereikėtų kankintis svetimųjų valdomiems, tai pripažįsta kiekvienas, kuris bent kiek

periodilised kolme Balti riigi välisministrite konverentsid.

Pärast selle lepingu sõlmimist ning kooskõlas selle määrustega on senini leidnud aset juba 7 kolme Balti riigi välisministrite konverentsi. Viies ellu nende konverentside resolutsioone, on tekkinud selliseid jäävaid väärtusi nagu 1936. aastal allakirjutatud trilateraalsed konventsioonid, tsiviilasjades vastuvõetud otsuste vastastikune tunnustamine ja täideviimine ning kriminaalasjades määratud trahvimäära vastastikune tunnustamine. Selle aja jooksul on asutatud kolme Balti riigi Juristide büroo ning väljatöötatud selle määrustik, saavutatud kokkulepe mitmete bilateraalse lepingute ja konventsioonide kohta. Nende konverentside algatusel on väljatöötatud ning Lätis ka juba jõustunud uunifitseerit tollitariifi nomenklatuur, kui ka allakirjutamiseks ettevalmistatud trilateraalsed konventsioonid uuniformse vekslite ja tsekkide seaduse kohta ning trilateraalne konventsioon kurjategijate väljaandmiseks ja õigusliseks abiandmiseks kriminaalasjades.

See kõik annab tunnistust sellest, et kolm Balti riiki aasta-aastalt on lähenedud sellele eesmärgile, millest unistasid ärkamisaja tegelased, mida on ka ülesseadnud juba nende riikide esimesed valitsused. Kui kujatada ette, kui raske on luua ja alal hoida häid suhteid ainult kahe riigi vahel, siis on kergesti mõistetav kui palju vaeva ja aega nõuab mitmesuguste küsimuste korraldamine kolme üksiku riigi vahel ning kui palju vaeva ja aega tuleb veel ohverdada, kuni Balti riikide liidu idee realiseerub täies ulatuses.

arčiau yra susipažinęs su šių tautų kovomis XIII ir sekančiuose šimtmečiuose; kad susijungusios šios tautos įstengtų nusikratyti vergijos našta, tai suprato kiekvienas tautos atgimimo laikotarpio veikėjas; kad glaudžiose vieningose gretose šių tautų sūnūs sugeba nugalėti skai-

čiumi ir technika stipresnį priešą, tai paliudys kiekvienas nepriklausomybės kovų dalyvis. Todėl lengvai suprantama, kad apie galimai platesnį Pabaltijo valstybių susitarimą ir bendradarbiavimą šių valstybių vyriausybės pradėjo kalbėti ir jų siekti tuojau no šių valstybių nepriklausomybės atgavimo.

Pirmas bandymas įgyvendinti šią ideją įvyko 1920 metais. Tada savitarpiais santykiams išaiškinti susirinko taip vadinama Buldurų konferencija. Joje dalyvavo Estija, Lietuva, Latvija, Lenkija ir Suomija. Visų šių valstybių delegacijos principu pripažino, kad bendrabarbiavimas ir sutartinumas pageidautini veik visose gyvenimo srityse. Iš daugelio šios konferencijas išvadų realizuoti pavyko tik keletą, tarp Estijos, Latvijos ir Lietuvos. Šioms valstybėms Buldurų konferencija davė: 1) trilateralą konvenciją įvairiais tarptautinės privatinės teisės klausimais, 2) trilateralę pašto, telegrafo ir telefono sutartį, 3) bilaterales konsuliarines sutartis ir 4) bilaterales nusikaltelių išdavimo ir juridinės pagalbos konvencijas.

Buldurų konferencijai sekė 1921 metų Rygos, šį kartą jau vien trijų Pabaltijo valstybių, užsienių reikalų ministerių konferencija. Joje Estijos, Latvijos ir Lietuvos užsienių reikalų žinybų vedėjai pripažino, kad Pabaltijo valstybių sąjungos ir bendradarbiavimo idėjai sėkmingai plėsti šaukiami šių valstybių užsienių politikos ir ūkiško gyvenimo tvarkytojų periodiniai pasitarimai. Šios konferencijos kitų svarbesnių nutarimų pažymėtinas savitarpiai pareikštas pageidavimas panaikinti užsienio pasus šių trijų valstybių savitarpio susisiekimė, kas vėliau atitinkamomis sutartimis tarp kaimynių valstybių buvo realizuota.

Šios užsienių reikalų ministerių konferencijos atgarsiu buvo 1921 metų trijų valstybių ekonominiai pasitarimai Talline. Realizuoti visa tai, kas šioje sueigoje pripažinta pageidautinu, drąsiai galima sakyti, praeis dar daug metų, nes jos išvados įgyvendinti reikalingas didelis paruošiamasis darbas, kaikurių valstybės ūkio sričių visiškas perorganizavimas. Pavyzdžiui, Tallino ekonominė konferen-

cija priėmė rezoliuciją visiškai panaikinti muitų sieną tarp Latvijos ir Estijos, kuriai Lietuva tuoj prisijungti negali, bet pareiškė norą šios idėjos siekti, sudarant paskiras savitarpio prekių pasikeitimo sutartis. To pasiekti konferuojančios valstybės turėtų visiškai pakeisti ir suderinti valstybės monopolijų, prekybos, pramonės, bankų veikimo ir k. įstatymus, tektų įvesti suderintą valiutos vienetą. Ar visa tai pavyks kada nors atlikti, nepriklauso vien nuo šių valstybių ūkio tvarkytojų gero noro ir siekių. Čia tenka skaitytis dar su savitarpio ryšiais su užsieniais, su pasauline ekonomine padėtim ir p.

Visgi ilgainiui keletą šioje konferencijoje pareikštų pageidavimų jau pavyko realizuoti. Sureguliuotas savitarpio geležinkelių susisiekimas, tranzito klausimas, sutvarkyta laivininkystė ir žvejavimas pasienio vandenyse, išspręstas neturtingų piliečių šelpimo klausimas. Tai pasiekta dalinai bilateralemis sutartimis, kaip tai ir patarta Tallino ekonominės konferencijos, dalinai dėka kompetetingų įstaigų vedėjų asmeniškoms sueigoms.

Sekanti trijų Pabaltijo valstybių užsienių reikalų ministerių konferencija įvyksta 1924 metais. Čia pirmoj eilėj susitarta suderinti veikimą Tautų Sąjungoje, vieningomis jėgomis ginti šių valstybių interesus užsienių valstybių įstaigose ir į ekonomines sutartis įtraukti nuostatus, kuriais savitarpiai šioms valstybėms būtų suteikiamos dar didesnės teisės, kaip kitoms valstybėms suteikiamos pagal didžiausio palankumo klauzulę.

1925 metais pasibaigia pirmasis Pabaltijo valstybių bendradarbiavimo periodas, laikotarpis, kada Pabaltijo valstybių sąjunga buvo suprantama kaipo multilateralė, jei galima, net visų prie Baltijos jūros prieinančių valstybių sąjunga. Nesutvarkyti savitarpio santykiai, bendros užsienių politikos orientacijos stoka, dalinai ir geopolitinė padėtis tokią sąjungą padarė ateities sapnu. Iš Buldurų konferencijos dalyvių eilės visai išstojo Lenkija ir Suomija, kuriam laikui lyg ir atšalo Lietuva. Tačiau sąjungos idėja nemirė. Jos realizavimą tuo laiku tęsė Estija ir Latvija, kurios tarpusaviai sudarydamos ap-

saugos ir kitas sutartis buvo prisiartinę prie tikslo jau daug arčiau kaip Lietuva. Pasilikusios vieni dvi, jos dabar gal net dar didesne energija kaip iki šiol tvarkė savitarpio santykius ir ieškojo būdų, kaip praplėsti sąjungą. Laikotarpis tarp 1926 ir 1934 metų galima suskaičiuoti ne mažiau 27 abiejų šių valstybių užsienių reikalų ministerių sueigų. Apie jų sėkmingumą liudija jau vien tai, kad šiuo laiku tarp Latvijos ir Estijos pasirašyta 10 konvencijų, 6 sutartys, 3 susitarimai ir 16 įvairių protokolų bei papildomų protokolų. Jų dauguma, suprantama, liečia tik Latviją ir Estiją, bet neginčijamai didelės reikšmės šios sueigos turi ir Pabaltijo valstybių sąjungai. Pirmiausia — jos neleido šiai idėjai žlugti. Antra, dėka jų buvo paruošta 1934 metų susitarimo ir bendradarbiavimo sutartis tarp Latvijos, Estijos ir Lietuvos, kuri turi būti traktuojama kaip vyriausia bazė antram trijų Pabaltijo valstybių sąjungos idejos realizavimo periodui. Šioje sutarty ją sudarančios valstybės tvirtai pasižada taikai palaikyti ir užtikrinti suderinti užsienių politiką Tautų Sąjungos pakto dvasioje, stengtis sutvarkyti taikos keliu ir teisės bei teisingumo dvasioje kiekvieną klausimą, kuris galėtų sukelti ginčus. Jei iki šiol bendros sueigos, kuriose sėkmingiausiai galima aptarti ir išspręsti vieną — kitą klausimą, ivykdamo tik sporadiniai, tai 1934 metų sutartis nustato periodines trijų Pabaltijo valstybių užsienių reikalų žinybų vedėjų konferencijas.

Po šios sutarties sudarymo ir prisiliekant jos nuostatų iki šiam laikui įvyko jau 7 trijų Pabaltijo valstybių užsienių reikalų ministerių konferencijos. Įgyvendinant šių konferencijų nutarimus yra atsiradusios tokios paliekančios vertybės, kaip 1935 m. pasirašyta trilateralė konvencija civilinėse bylose padarytiems sprendimams savitarpiai pripažinti ir vykdyti ir kriminalinėse bylose priteistoms bausmėms savitarpiai pripažinti. Šiame laike įsteigtas trijų Pabaltijo valstybių Juristų biuras ir paruoštas jo reglamentas, susitarta dėl eilės bilaterialių sutarčių bei konvencijų. Sekant šiose konferencijose pareikštą iniciatyvą yra paruošta ir Latvijoje jau įgijo galę unifikuoti muitų tarifų nomenklatūra, o taip pat pasirašymui paruošta trilateralė uniformio vekselių ir čekių įstatymo konvencija ir trilateralė nusikaltėliams išduoti ir teisinės pagalbos kriminalinėse bylose konvencija.

Visa tai liudija, kad trys Pabaltijo valstybės metai iš metų yra žengusios į tą tikslą, apie kurį svajojo atgimimo laikotarpio veikėjai, kurių pasistatė šių valstybių jau pačios pirmosios vyriausybės. Jei turėti galvoje, kaip sunku yra sudaryti ir palaikyti gerus santykius tarp dviejų kaimynų, tai lengva suprasti, kiek darbo ir laiko reikalauja reikalų tvarkymas tarp trijų paskirų valstybių ir kiek daug jėgų ir laiko dar teks padėti iki Pabaltijo valstybių sąjungos ideja realizuosis visoj pilnumoj.

Baltijas tautu kultūrālā tuvināšanās **Balti rahvaste kultuuriline lähemine**

Par triju Baltijas tautu kultūrālo tuvināšanas varēja runāt jau šo tautu patstāvīgās dzīves sākumā. Šis darbs darīts jau pirms valsts patstāvības iegūšanas, kad šīm tautām arvien bija vienai no otras kautkas, ko mācīties; šo darbu darām pilnīgi apzinīgi arī tagad, kad šis tautas ir patstāvīgas un neatkarīgas.

Ja šai kustībā pirms patstāvības laika

Kolme Baltimaa rahva kultuurilise lähemise küsimus kergib oma algidus üles juba nende rahvaste iseteadva kultuurelu alguses. Seda tööd on tehtud enne iseseisvuse saabumist, kus neil rahvastel oli üksteiselt ikka midagi õppida, seda tööd tehakse täie sihiteadvusega ka nüüd, mil need rahvad on iseseisvad ja rippumatud.

bija pārsvarā zināmi romantiski motīvi, piemēram, interese pret līdzīga cietēja un cīnītāja dzīvi un sasniegumiem, mūsu dienās šie mūsu tautu kultūrālās tuvināšanās centieni nav vairs mērķis tikdaudz pats par sevi, cik līdzeklis mūsu kopējā dzīves cīņā. Triju tautu kopējās kultūras frontes, kopēja kultūras bloka radīšana kā mērķis arvien pastāvēs, bet šim darbam ir liela nozīme arī mūsu tautas nākotnes nodrošināšanā. Šo darbu un šos soļus mums nediktē vienīgi sirds, bet arī prāts. Mūsu ģeopolitiskais stāvoklis prasa no mums sadarbību un vienprātību. Tagadējos apstākļos mazajām tautām jāturās kopā, vēl jo vairāk tām mazajām tautām, kas dzīvo starp divām lielām tautām un kuŗu dzīves jautājumi ir kopēji. Kultūrālo tuvināšanās, otra dzīves apstākļu pazīšanu un no tā izaugošo savstarpējo saprašanos, draudzību un cienīšanu varam uzskatīt kā gaismu, kas rāda pareizo ceļu un kuŗā saimnieciskā un politiskā tuvināšanās un sadarbība prot spert pareizus soļus. Tādā kārtā kultūrālās tuvināšanās veicināšana ir viens no svarīgākajiem jautājumiem mūsu tautu sadarbībā, lai šai darbā gūtu lielākus panākumus.

Jāatzīmē, ka mūsu trīs tautas, dzīvodamas katra savā patstāvīgā valstī, kultūras dzīvē zināmā mērā it kā attālinājas. Mums patlaban nav vienādas skolu iekārtas. Trūkst arī skolu, kur kopā mācītos divu vai triju tautu nākošie darbinieki. Ja tagadējās paaudzes pārstāvji sanāk kopā mūsu tautu savstarpējo jautājumu atrisināšanai, viņi atrod daudz bijušo skolas biedru, ar kuŗiem kopā mācījušies. Šādas starptautiskas skolas Baltijā bija Rīgas politehnikums, Rīgas garīgais seminārs, Valmieras un Tērbatas seminārs, Cimzes seminārs un bez citām mazākām skolām ļoti liela loma bija Tērbatas augstskolai. Šādu kopēju skolu tagad nav, kādēļ nākošās paaudzes būs viena otrai daudz svešākas. Šis apstāklis spiež jau laikus meklēt ceļus, kā šo zaudējumu izlīdzināt.

Apskatot tuvāk tuvināšanās darba līdzšinējo attīstību, mēs, igauņi, varam būt lepni uz to, ka mūsu teritorijā atrodas tas šūpulis, kur šo triju tautu jauno iz-

Kui selles liikumises enne iseseisvuse aega olid ülekaalus teatud romantilised motiivid, nagu huvi kaaskannataja ja kaasvõitleja elu ja saavutuste vastu, nii meie päevil see meie rahvaste kultuuriline lähendamise püüe pole enam sedavõrd siht omaette kuivõrd abinõu meie ühises eluvõitluses. Kolme rahva ühise kultuuririnde, ühise kultuurbloki loomine kui siht jääb ikkagi püsima, kuüd esile on kerkinud selle töö tähtsus ka meie rahvaste tuleviku kindlustamise tegurina. Seda tööd ja neid samme ei dikteeri meile ükski meie süda vaid ka mõistus. Meie geopolitiline olukord nõuab meilt koostööd ja üksmeelt. Tänapäeva olukorras väiksed rahvad niikuinii peavad hoidma kokku, enam aga veel sellised väikerahvad, kes asuvad kahe suure rahva vahel ja kelle eluküsimused on ühised. Kultuurilist lähenemist, teineteise elu tundmist ja sellest väljakasvavat teineteise mõistmist ja vastastikust sõprust ja lugupidamist võime võtta kui valgust, milles näeb õiget teed ja oskab seada õigeid samme majanduslik ja poliitiline lähene mine ja koostöö. Selles mõttes kultuurilise läbikäimise elustamine tulemusrikkaks tööks on tähtsamaid küsimusi meie rahvaste kooselus.

Peab märkima, et meil kolme rahva omaette elamine iseseisva riigina kannab endas isegi üksteisest kultuurilise eemaldumise tendentsi. Meil puudub praegu ühine koolikorraldus. Puuduvad ka koolid, kus õpivad koos kahe või kolme rahva tulevased tegelased. Kui praeguse põlve esindajad meie rahvaste vaheliste küsimuste arutamiseks kokku tulevad, leiavad nad eneste hulgas endisi kaasõpilasi mitmesugustest õppeasutustest. Sellisteks Balti rahvusvahelisteks koolideks on olnud Riia politehnikum, Riia vaimulik seminar, Volmari ja Tartu seminarid, Zimse seminar ja peale vähemate õige suurel määral nimelt Tartu Ülikool. Selliseid ühiseid koole praegu pole, mille tõttu tulevased põlved on teineteisele märksa võõramad. Seegi asjaolu sunnib aegsasti otsima teid, kuidas seda kaotust kompenseerida.

Vaadeldes lähemalt lähendamistöö se nist arengujoont meie, eestlased, võime

glitoto ļaužu nākotnes sapņi saviļņojās visspēcīgāk un kur gara acīm visskaidrāk redzēja to ceļu, kuŗu ejot mūsu tautas nokļuvašas turpu, kur viņas tagad ir. Šis šūpulis ir Tērbatas augstskola, kur mācījušies ne tikai igauņu nacionālā darba ievērojamākie veicēji, bet kur izglītību guvusi arī latviešu vecākās paaudzes tautas darbinieku lielākā daļa. Te mācījušies arī daudzi lietuvieši, jo Viļņas augstskolas vietā daudzu ceļi aizvirzījās uz Tērbatas alma mater. Tā šē mācījās Lietuvas 18. gadu simteņa sākuma ievērojamākais rakstnieks Simons Kaukantas un vēlāk daudzi citi. Kā igauņi, tā arī latvieši un lietuvieši apvienojās katrs savā nacionālā grupā, kuŗu locekļi spēlējuši savās zemēs lielu lomu. Bet te jāatzīmē kā ievērojamākais fakts — saites un sadarbība starp visu šo triju tautu pārstāvjiem. Mūsu vecajā Tērbatā jau visai sen saprata triju tautu kopējās intereses un izstrādāja nākotnes plānus. Te arī sākās tā sadarbība mūsu kopējo mērķu sasniegšanai, tā darba metodu aizņemšana citam no cita, tā priekšzīmes došana, tā savstarpējā iedrošināšana un līdz ar to arī vienības sajūtas attīstīšana, ko mēs tagad tikai turpinām.

Mēs zinām, ka tūlīn pēc mūsu valstu patstāvības iegūšanas radās arī mūsu tautu plašās sabiedrības un kultūrālās tuvināšanās doma, kas ir pilnīgi dabiski un ko diktē arī mūsu valstu intereses. Šī kustība aug tik ātri, par cik atbrīvojas šo zemju spēki un par cik mūsu kaŗā izpostītās zemes atsvabinājas no jaunuzbūves darba rūpēm. Mēs, igauņi, varam ar gandarījumu konstatēt, ka attiecības ar latviešiem bijušas visu laiku ļoti dzīvas, bet ar lietuviešiem tās attīstās sevišķi labi un daudzsoļi, it īpaši pēdējā laikā. Liels sasniegums tas, ka šis darbs tagad attīstās jau pilnīgā saskaņā visu triju tautu starpā. No pirmajām divu tautu draudzības konferencēm izveidojušies triju Baltijas tautu kopējie kongresi.

Mums zināmi arī tie viedokļi, kas šaubās par šādu kongresu panākumiem. Bet tā ir pārspilēta neticība. Te pulcējas ilggadīgi tuvināšanās biedrību darbinieki,

olla uhked sellele, et meie pinnal asub see häll, kus löid nende kolme rahva noorte haritlaste rahvuslikkude tulevikuunistuste kõrgemad lained ja kus vaimusilmaga selgemalt nähti ette seda teed, mida käies meie rahvad on jõudnud sinna, kus nad praegu on. See häll on Tartu Ülikool, kus on õppinud mitte ükski eesti rahvuslikku tööd kandvad tegelased, vaid kust on läbi käinud ka enamik läti vanema põlve rahvustegelasi. Ka leedulasi on siin õppinud hulgaliselt, paljude teed suundusid Vilniuse ülikooli asemel Tartu alma materisse. Nii õppis siin leedu XVIII sajandi algupoole silmapaistev kirjanik Simon Kaukantas ja hiljem hulk teisi. Nagu eestlasedki, nii ka lätlased ja leedulased moodustasid siin oma rahvuslikud ringid millede liikmed hiljem on etendanud oma maades suurt osa. Mis aga selle juures on märkimisväärne, on see side ja koostöö kõigi nende kolme rahvaste esitajate vahel. Meie vanas Tartus on õige varakult tuntud kolme rahva ühishuve ja hellitatud ühiseid tulevikuunistusi. Siit peale algabki see rindepidamine meie ülestungi tões, see töömeetodite laenamine teineteiselt, see eeskujude viljakas mõjustamine see vastastikkune julgustamine ja ühtlasi ka koostöö ja ühistunde arendamine, mida meiegi ainult jätkame.

Meie teame, kuidas kohe meie riikide iseseisvaks saamisega otsekohe tõuseb üles meie rahvast laiaulatusliku koostöö ja kultuurilise lähendamise mõte, nagu see on loomulik ja nagu seda dikteerivad ka meie riikide huvid. See liikumine kasvab niipalju kuivõrd nende maade jõud vabanevad ja saavad mahti meie sõjast laastatud maade esialgse ülesehitustöö mureddest. Meie, eestlased, võime rahuldusega nentida seda, et lätlastega läbikäimine on kogu aja olnud intensiivne, kuna leedulastega see areneb eriti elavalt ja paljutootavalt viimastel aegadel. Suureks saavutuseks tuleb arvata sedagi, et see töö areneb nüüd juba kooskõlastatult kolme rahva vahel. Esialgsetest kahe rahva sõpruskonverentsidest on saanud kolme Balti rahva ühiskongressid.

kas zina, ka tautu tuvināšanās darbā ik katrs darba lauks sākumā ir mazs un ka līdzšinējās sanāksmes pastāvīgi augušas arvien lielākas un vienmēr devušas mūsu vienojošai idejai jaunu spēku. Lai sa- sniegtu lielākus panākumus, katrā darbā vajaga laika, ko prasa iedziļināšanās, iz- veidošanās un attīstība. Nākošie kongresi neapšaubāmi dos arvien lielākus un lie- lākus reālos panākumus.

Mūsu valsts sadarbības jautājumos, kā politiskā, tā arī saimnieciskā laukā, tomēr bija jāpārvar savas grūtības. To rāda šo jautājumu līdzšinējais attīstības ceļš.

Daudz dzīvākas tomēr bijušas kultūrā- las attiecības. Šais nozarēs izstrādāti jau pat nākotnes darba projekti, pie kam tā- dos apmēros, kādi priekš patstāvības lai- ka nemaz nebija iedomājami. Mūsu prese nodibinājusi savu preses antanti, kas daudz darījusi, lai iepazīstinātu žurnā- listus ar mūsu zemēm, tautu un kultūru. Starp Igauniju un Latviju jau kopš ilgiem laikiem attīstījusies literārisku ražojumu apmaiņa. Kaut arī šai nozarē vēl daudz darba darāma, varam tomēr teikt, ka igauņu lasītājam savā valodā pieejami latviešu literatūras ievērojamākie darbi un tāpat arī latviešiem igauņu rakstniecī- bas augstākie sasniegumi. Pēdējā laikā kļuvusi dzīvāka arī igauņu un lietuviešu savstarpējā daiļliteratūras tulkošana, ku- ņas veicināšanai gan vēl būtu jāatrod jau- ni ceļi. Dzīvāka kļuvusi arī mūsu rakst- nieku savstarpējā satiksme. Mūsu teātri nodibinājuši tiešu kontaktu, savstarpēji apmainoties solistiem, bet svarīgākā da- ļa — kaimiņtautu skatuves darbu uzņem- šana repertuārā vēl nav pietiekoši attīstī- jusies. Šai lietā jāatzīmē, ka sevišķi no svara veicināt mūsu tautu tuvināšanos ar rakstniecības un teātra palīdzību. Nevie- na cita mākslas nozare mūsu tautas tā ne- tuvina, kā rakstniecība un teātris, kur red- zam tautu dzīvi, problēmas, uzskatus, centienus un domas. Rakstniecība un ska- tuves māksla atklāj mums tautas sirds dziļākos jautājumus un rāda, cik daudz mūsu tautu dzīves apstākļos ikdienas cī- nās un centienos ir kopēja.

Tunneme ka vaatekohti, mis kahtleavad selliste kongresside tulemuslikkuses. Kuid see on liialdatud skepsis. Siin koosviibivad kauaaegsed sõprusühingute tege- lased teavad, kuidas rahvaste lähenda- mistöös iga tööväli algab väikselt ja kui- das senisedki kokkupuutumised on järjest muutunud sisukamateks ning meid ühen- davale ideele suuremat tõuget andvamaks. Iga töö oma suurima viljakuse saavutami- seks vajab aega süvenemiseks, kujunemi- seks ja arenemiseks ning tulevased kong- ressid saavad kandma kahtlematult ikka suuremaid ja suuremaid tegelikke taga- järgi.

Meie riikide koostöö küsimustes nii poliitilisel kui ka majanduslikul alal on siiski olnud võita omad raskused. Seda näeme nende küsimuste senisešt arengu- teest.

Hoopis elavam on siiski olnud kultuu- riline läbikäimine. Nendel aladel on suu- detud rajada tulevase töö projektiki, kuid seda ulatuses, mis polnud mõeldav iseseis- vus eelsetel aegadel. Meie ajakirjandus on loonud oma presse-liidu ning on palju tehtud ajakirjanikkude tutvustamiseks meie maade, rahvaste ja kultuuriga. Eesti ja Läti vahel on juba ammust ajast arene- nud kirjandusliku loominguarade va- hetus. Kuigi sellel alal on veel palju teha, võime siiski tõdeda, et eesti lugejal on oma keeles kättesaadav läti kõrgetaseme- lise kirjanduse kaaluvamad teosed, samuti ka lätlastel eesti kirjanduse tähtteosed. Viimasel ajal elavnenud ka kirjandustoo- dete tõlkimine Eesti ja Leedu vahel, mil- le elustamiseks tuleks veel leida uusi teid. Elavamaks on muutunud ka meie maade kirjanduslik läbikäimine kirjanikkude eneste kaudu. Meie teatrid on loonud oi- sese kontakti solistide vahetamisega, kuid tähtsam osa — repertuaari täitmine naa- berrahvaste lavateostest pole veel vajali- kult välja arenenud. Peame siinkohal tähendama, et eriti tähtis on panna rõhku meie rahvaste lähendamisele kirjanduse ja teatri kaudu. Ei ükski teine kunstiala too meie rahvaid teineteisele nii mõisteta- vasse lähedusse, kui kirjandus ja teater, kus näeme oma rahvaste elu, probleeme, vaateid, taotlusi ja seisukohavõtte. Algu-

Visu mūsu tautu centienu mērķis ir — augsti attīstīt savu kultūru un tādā kārtā piedalīties visas cilvēces kopējā kultūrā. Mūsu sasniegumi kultūras nozarē runā vispārliedzinošāko valodu par mūsu dzīves tiesībām un aicinājumu. Mūsu tautas arī veic patlaban lielu darbu savas nacionālās kultūras celšanai šajā garīgās bruņošanās laikmetā. Tai lielajā darbā, ko mēs veicam savās mājās, savas gara kultūras celšanā, kultūrālās attiecības ar citām līdzīgām Baltijas tautām kļūst visai vajadzīgas. Būdami cieši saistīti ar citu gara dzīves attīstību, mēs varam drošāk pastāvēt uz pareizā ceļa. Ar to mums jānovērš tas, lai šolaiku gara dzīves ātrā attīstība neaizrautu mūs katru savā virzienā, lai mūsu ikviena patstāvīgā attīstība neattālinātu mūs vienu no otra. Šī laika kultūras dzīve lielā mērā attīstās, izvēloties un aizņemoties daudz ko no citām tautām. Mēs savu Baltijas zemju kultūru nostiprināsim vislabāk, ja pirmām kārtām izdarīsim kultūrālās aizņēmumus viens no otra. Tā uz priekšu ejot, turēdamies vienā frontē, un vienam otra gara dzīvi savstarpēji papildinot, radīsim augstu un pastāvošu Baltijas zemju kultūru.

Gadu no gada dienas kārtībā atradies mūsu kopējās satiksmes valodas jautājums. Ne mazāk svarīga ir prasība, ka mums jāmacās vienam otra valoda. Arī šis jautājums jau kļuvis vecs, bet cerēsim, ka pie mūsu augstskolām radītie lektorāti spēs vismaz pa daļai šo vajadzību pildīt.

Neapšaubāma patiesība tā, ka labākais ceļš mūsu tautu vienības stiprināšanai ir kultūrālā tuvināšanās. Tā arī rāda, ka mūsu līdzšinējie centieni šai virzienā bijuši pareizi. Nākotnē kultūrālās attiecības uz līdzšinējiem pamatiem jāturpina un jāatrod jauni ceļi tās atdzīvināšanai. Tādēļ turpmāk būtu jāpiegriež lielāka vērība savstarpējai rakstniecības un skatuves darbu tulkošanai un mūzikas atskaņošanai un izplatīšanai, kam bez galvenā uzdevuma — iepazīstināt kaimiņtautu ar mūsu gara ražojumiem, — būtu vēl tas labums, ka tas palielinātu šo darbu popularitāti, kas visām mūsu tautām pašu zemē vien ir par mazu. Sevišķi būtu jāor-

pārane kirjandus ja lavakunst toovad meile lähedale terve rahva südamekūsimused ning näitavad kuipalju meie rahvaste olustikus, igapäevases eluvõitluses ja püüetes on ühist.

Kõigi meie rahvaste püüete sihiks on arendada kõrgele oma kultuuri ja sellekaudu anda osa inimkonna üldkultuurile. Meie saavutused kultuuri alal kõnelevad kõige veenvamat keelt meie kutsumusest ja eluõigusest. Meie rahvad teevadki praegu suuri pingutusi oma omapärase kultuuri tõstmiseks selles vaimlise relvastumise ajajärgus. Selles töös, mis meie teeme oma kodudes oma vaimukultuuri tõstmises, kujuneb kultuuriline side teiste ühe saatuse osaliste Balti rahvaste ga õige vajalikuks. Hoides sidet vaimu-elu arenguga teiste juures meie suudame kindlamini püsida õigel teel. Sellega peame ära hoidma seda, et tänapäeva vaimuelu kiire areng ei viiks meid igauht ise suunda, et meie igauhe iseseisev areng ei viiks meid teineteisest eemale. Tänapäeva kultuurielu areneb suuresti valimise ja laenamise teistelt rahvastelt. Meie kindlustame oma Baltimaade kultuuri kõige paremini, kui meie eeskätt teeme kultuurilisi laene teineteiselt. Seega ühist edasitungirinnet pidades ja vastastikkult teineteise vaimu-elu täiendades, loome kõrge ja püsiva Baltimaade kultuuri.

Aastaaastalt on püsinud päevakorral meie ühine läbikäimiskeele küsimus. Mitte vähema tähtsusega pole aga vajadus vastastikkult keeleoskuse suurendamiseks. Seegi küsimus on vana, kuid selles jääme lootma, et meie ülikoolide juures loodud lektoraadid suudavad siin vähemalt osaliseltki vajadust täita.

On vastuvaidlematu tõsiasi, et parim tee meie rahvaste ühistunde tugevdamisele viib kultuurilise lähendamise kaudu. See näitab, et meie senised püüdedki ses suunas on liikunud õiget rada. Järgnevalt tuleb kultuurilist läbikäimist senistel alustel jätkata ja leida uusi teid selle intensiivistamiseks. Selleks tuleks panna senisest suuremat rõhku vastastikkult kirjanduse, dramaatiliste teoste tõlkimisele ja muusika suuremale tarvitamisele

ganizē un jāveicina personīgais kontakts un tuvināšanās starp tiem darbiniekiem, kas mūsu zemē darbojas līdzīgās nozarēs. Vairāk jāveicina kultūras aprindu savstarpējo apciemojumu un ekskursiju sarīkošana. Visievērojamākais līdzeklis tautu tuvināšanā būtu, ja skolās piegrieztu lielāku vērību savu kaimiņu valstu ģeografijas un vēstures mācīšanai, rādot jaunatnei arī mūsu kopējā darba rezultātus un savstarpēju palīdzības sniegšanu pagātnē un mācot novērtēt tās nozīmi nākotnē. Tādā kārtā mēs sniegtu plašām tautas masām ziņas par mūsu kaimiņu vēsturiskajām pašnoteikšanās cīņām, rādītu tos pozitīvos spēkus, kas veido tautas dvēseles vērtīgāko daļu un ved tautas cauri laikiem uz lieliem sasniegumiem.

Kopsavilkumā varam teikt, ka mūsu tautu kopdarbība kā agrākos, tā arī vēlākos laikos veidojusies labas draudzības garā. Ja arī laiku pa laikam atgādās par asāki nesaskaņai dienas jautājumus atrisinot, pesimisti tūlīņ steidzas par zemu novērtēt mūsu tautu savstarpējās attiecības. Bet šādam pesimismam nav pamata. Sīkāk iedziļinoties apstākļos, varam ar pilnām tiesībām būt optimisti. Ja skatāmies apkārt zemes lodei, vai redzam kaut kur mazas tautas, kas dzīvotu kaimiņos tik vienprātīgā sadarbībā un saderībā? Mēs skatāmies un redzam, ka mēs ar savām labajām kaimiņu attiecībām varam būt par paraugu daudzām pasaules zemēm. Ja apskatām, piemēram, Skandināvijas valstis, nevar teikt, ka šo tautu saprašanās būtu labāka, tikai viņu attiecības labāk izveidotas un dziļākas. Šo lielo harmoniskas kopdarbības ideālu arī mēs reiz sasniegsim, ja mēs to vēlēsimes vienprātīgi. Celsim uz mūsu tautu vecās draudzības pamatakmens kopēju jaunlaiku gara cietoksni. Turpināsim šo darbu kopēji, tā ir mūsu nākotnes drošākā ķīla.

ja levitamīsele, millei peale tutvustava ūlesande tāitmīse oleks veel see hūve, et see suurendaks meie loovate andide kōlapinda, mis kōigi meie rahvaste juures on kitsas. Tuleks eriti organiseerida ja soodustada meie maade vastavatel aladel te gutsevate isikute isikliku kontakti loomist ja hoidmist. Tuleb rohkem arendada kultuuriliste kŭlaskāikude ja ekskursioonide korraldamist. Ūhtlasi oleks muidugi kōige tāhtsamaks vahendiks, kui meie oma koolides erilist rōhku paneksime oma Balti naaberrahvaste maa ja ajaloo ōpetamīsele, nāidates meie noorsoole meie ūhistōō tulemusi ja vastastikust abi minevikus ning ōpetādes hindama selle tāhtsust tulevikus. Sel moel looksime oma rahva laiemates hulkades teadvuse oma naabrite ajaloolisest eneseteostuse vōitlustest, ōpetaksime nāgema terveteks neid positiivseid jōude, mis moodustavad rahva hinge vāertuslikuma tuuma ja kannavad rahvaid lābi aegade oma paleuste poole.

Kokkuvōttes vōime nentida, et meie rahvaste koostōō nii varemāl kui ka hilisemāl ajal on arenenud hea sōpruse vaimus. Kui meil aegajalt tōuseb teravamalt pāevakorrāle mōni teravam lahkeli pāevaprobleemide lahendamisel, siis on pessimistid virgad tegema alahindavaid jārel-dusi meie rahvaste lābisaamisest. Kuid pole pōhjusi seesuguseks pessimismīks. Asjaoludesse lāhemāl sŭvenemisel vōime tāie ōigusega olla optimistid. Sest vaatame ringi ūmber maakera ja vaatame, kas leiame kusagil vāikerahvaid kōrvuti elamas niigi sobivas koostōōs ja ūksmeelles. Meie vaatame ja leiame, et meie oma heanaaberlikkusega vōime olla paljudele maailmanurkadele eeskujuks. Kui tuuakse nāiteks Skandinaavia riike, siis ei saa ōelda, et nende rahvaste lābisaamine oleks parem, kŭll aga kindlasti vāljaku-junenum ja sŭvenenum. Ning sellele suurele harmoonilīsele koostōō ideālīle meie jōuame kord vālja, kui meie seda ūksmeelselt soovime. Ehitame meie rahvaste vana sōpruse alusmŭurīle uueaegse ūhise vaimukindluse. Jatkame seda tōōd ūhiselt, selles on meie tuleviku kindlam pant.

Pabaltijo valstybių kultūrinis bendradarbiavimas

Apie trijų Pabaltijo tautų suartinimo darbą galima buvo kalbėti jau šių tautų nepriklausomo gyvenimo pradžioje. Tas darbas pradėtas jau prieš nepriklausomybės atgavimą, kada šios tautos nuolat turėjo viena iš kitos ko pasimokyti, šitas darbas varomas visai sąmoningai ir dabar, kada šios tautos yra savistovės ir nepriklausomos. Jei šiame judėjime prieš nepriklausomybės atgavimą vyravo tam tikri romantiški motyvai, pavyzdžiui, susidomėjimas panašioj būklėj kentėjusios ir kovojusios kaimynės tautos gyvenimu ir laimėjimais, — mūsų dienomis šie mūsų kultūrinio suartėjimo siekiai jau nebe vien tik tikslas sau, bet daugiau priemonė mūsų bendroje gyvenimo kovoje. Trijų tautų bendro kultūros fronto, bendro kultūros bloko sudarymas nuolatos pasiliks tikslu, tačiau šis darbas turi didelės reikšmės ir mūsų tautų ateičiai užtikrinti. Šią darbą ir šią priemonę mums diktuoja ne vien širdis, bet ir protas. Mūsų geopolitinė padėtis reikalauja iš mūsų bendradarbiavimo ir sutartinumo. Dabartiniais laikais mažos tautos turi laikytis išvien, tuo labiau tos mažos tautos, kurios gyvena tarp dviejų didelių tautų ir kurios turi bendrus gyvybinius reikalus. Kultūrinis susiartinimas, kito krašto gyvenimo sąlygų pažinimas ir iš to išaugęs supratimas, draugingumas ir pagarba yra lig šviesa, kuri rodo tikrąjį kelią ir kurioje ūkiškas bei politinis susiartinimas ir bendradarbiavimas suranda tikrąją kryptį. Tuo būdu kultūrinio suartėjimo rėmimas ir plėtimas yra mūsų tautų bendradarbiavimo vienas svarbiausių klausimų, kad šiame darbe pasiekti didesnių laimėjimų.

Tenka pastebėti, kad mūsų trys tautos, gyvendamos kiekviena savo nepriklausomoje valstybėje, kultūriniam gyvenime lig ir atsitolina viena nuo kitos. Mes šiuo laiku neturime vienodos mokyklų sistemos. Stinga mokyklų, kuriose išvien mokinęsi dviejų tautų ateities veikėjai. Jei dabartinės kartos atstovai susirenka mūsų tautų bendrus reikalus aptarti, jie sutinka daug buvusių mokyklos draugų, su kuriais kartu mokinosi. Tokios tarptautinės mo-

kyklos Baltijoje buvo Rygos politechnikumas, Rygos dvasinis seminaras, Valmieros ir Dorpato seminarai, Cimzes seminaras ir be kitų mažesnių mokyklų labai didelę reikšmę turėjo Dorpato universitetas. Tokių bendrų mokyklų dabar nėra, todėl ateinančios kartos bus viena kitai daug svetimesnės. Šita aplinkybė verčia jau laiku ieškoti kelių, kaip šį nuostolį išlyginti.

Pažvelgus arčiau į susiartinimo darbo ligšiolinę eigą, mes, estai, galime didžiulius, kad mūsų teritorijoje yra tas lopšys, kuriame šių trijų tautų besimokslinancio jaunimo ateities svajonės švesiausiai susliepsnojo ir kur dvasios akys ryškiausiai pamatė tą kelią, kuriuo eidamos mūsų tautos atsidūrė ten, kur dabar esame. Šitas lopšys yra Dorpato universitetas, kuriame mokinosi ne tik estų žymiausieji tautinio darbo talkininkai, bet kuriame mokslą igijo ir didesnė dalis latvių senesnės kartos tautos veikėjų. Čia mokinosi ir daugelis lietuvių. Vietoj Vilniaus daugelio kelias atsivėngiavo į Dorpatą alma mater. Pav., čia mokinosi 18. šimtmečio pradžios žymiausias Lietuvos rašytojas Simonas Daukantas ir vėliau daug kitų. Kaip estai, taip ir latviai bei lietuviai būrėsi į savo tautinius vienetus, kurių nariai savo krašte suvaidino didelį vaidmenį. Tačiau čia tenka pažymėti kaip svarbiausį faktorių — ryšius ir bendradarbiavimą tarp šių trijų tautų atstovų. Mūsų sename Dorpate jau labai senai buvo suprasti trijų tautų bendri interesai ir išdirbti ateities planai. Čia tai ir atsirado tasai bendradarbiavimas mūsų bendram tikslui atsiekti, tasai darbo metodų skolinimas vienu iš kitų, tasai pavyzdžio rodymas, tasai savitarpis padrašinimas ir kartu su tuo vienybės jausmo augimas, ką mes dabar tik tęsiame.

Mes žinome, kad tuoj po mūsų valstybių nepriklausomybės atstatymo gimė mūsų tautų plataus bendradarbiavimo ir kultūrinio susiartinimo mintis, kas yra visai natūralu ir ką mums diktuoja mūsų valstybių interesai. Šitas judėjimas auga tokiu greičiu, koku pasiliepsuoja šių

kraštų jėgos ir kokių mūsų karo nualinta žemė atspalaidoja nuo atstatymo rūpesnių. Mes, estai, galime su pasitenkinimu konstatuoti, kad santykiai su latviais visą laiką buvo labai gyvi, bet su lietuviais jie vystosi ypatingai gerai ir daugžadančiai, ypač paskutiniuoju laiku. Didelis laimėjimas yra tai, kad dabar šis darbas yra darniai varomas visų trijų tautų išvien. Iš pirmų dviejų tautų draugingų konferencijų išaugo trijų Pabaltijo tautų bendri kongresai.

Mes žinome ir tas nuomones, kurios reiškia abejonių dėl šių kongresų pasekmių. Bet tai perdėtas abejingumas. Čia renkasi ilgamečiai susiartinimo draugijų veikėjai, kurie žino, kad tautu suartinimo darbe kiekvienas darbas pradžioje yra nedidelis ir kad ligšiolinės sueigos kaskart augo vis didyn ir nuolatos teikė mūsų vienijančiai idejai naujų jėgų. Didesniems laimėjimams pasiekti kiekviename darbe reikalinga laiko, kurio reikalauja išgilinimas, išplėtimas ir augimas. Ateinančieji kongresai, be abejo, atneš vis didesnius ir didesnius realius laimėjimus.

Mūsų valstybių bendradarbiavime, kaip politikos, taip ir ūkio srityse, tačiau teko nugalėti tam tikrus sunkumus. Tai liudija šių klausimų ligšionis vystimosi kelias. Tuo tarpu daug gyvesni buvo kultūriniai santykiai. Šioj srity paruošti net ateities darbo projektai ir tokiu mastu, apie kokį prieš nepriklausomybės atgavimą nė galvoti nebuvo galima. Mūsų spauda yra sudariusi savo spaudos antantę, kuri yra daug dariusi žurnalistus su mūsų kraštais, tautomis ir kultūra supažindinti. Estija ir Latvija jau ilgesnį laiką praktikuoja pasikeitimą literatūros kūriniiais. Nors šioj srity dar daug darytina, tačiau galime sakyti, kad estų skaitytojui savo kalba yra prieinami įžymesnieji latvių literatūros kūriniai ir taip pat latviams estų rašytojų žymesnieji darbai. Paskutiniu laiku pagyvejo estų ir lietuvių dailiosios literatūros vertimai, kuriems paskatinti tačiau reikėtų rasti naujų kelių. Pagyvėjo ir mūsų rašytojų savitarpio atsilankimai. Mūsų teatrai užmezgė tamprius ryšius, ypač pasikeisdami solistais, bet svarbiausioje daly — kaimynių tautų veikalų įtraukimas į

repertuarą dar nėra pakankamai išsivystęs. Čia tenka pastebėti, kad ypatingai svarbu plėsti mūsų tautų suartėjimą literatūros ir teatro pagalba. Nė viena kita meno sritis taip nesuartina mūsų tautų, kaip literatūra ir teatras, kur matome tautų gyvenimą, problemas, pažiūras, siekius ir mintis. Literatūra ir scenos menas nušviečia mums tautos širdies gelmes ir parodo, kaip daug bendro yra mūsų tautų gyvenimo kasdienėse kovose ir siekiuose.

Visų mūsų tautų siekimų tikslas yra — aukštai išvystyti savo kultūrą ir tuo būdu prisidėti prie žmonijos bendros kultūros. Mūsų laimėjimai kultūros srity įtikinaniai byloja apie mūsų teisę į gyvenimą ir mūsų pašaukimą. Mūsų tautos taip pat atlieka didelį savos kultūros kėlimo darbą dabartiniame dvasinio ginklavimosi laike. Tame didžiajame darbe, kurį mes dirbame savo namuose, savo dvasinės kultūros kėlime, kultūriniai santykiai su kitomis panašiomis Pabaltijo tautomis darosi labai reikalingi. Būdami tampriai surišti su kitų dvasinio gyvenimo raida mes galime drąsiau išsilaikyti ant tikrojo kelio. Tuo mes turime išsisaugoti, kad nūdienio dvasinio gyvenimo sparti raida nenustumtų mūsų kiekvieną savo kriptimi, kad kiekvieno mūsų savistovis plėtojimasis nenuolintų vieno nuo kitų. Šių laikų kultūros gyvenimas rutuliojasi pasirinkdamas ir pasiskolindamas daug ką iš kitų tautų. Mes savo Pabaltijo kraštų kultūrą geriausiai sustiprinsime pirmoj eilėj užtraukdami kultūrinės paskolas vieni pas kitus. Taip žengdami pirmyn, laikydami vieną frontą ir vieni kitų dvasinį gyvenimą savitarpiai papildydami, mes sukursime aukštą ir pastovią Pabaltijo kraštų kultūrą.

Metai iš metų iškyla mūsų tarpusavio susisiekimo kalbos klausimas. Svarbus yra reikalavimas, kad turime mokintis vieni kitų kalbos. Šitas klausimas jau paseno, bet tikėsime, kad mūsų universitetuose įsteigtieji lektoratai įstengs bent dalinai šį reikalą patenkinti.

Neginčijama tiesa tai, kad geriausias kelias mūsų tautų vienybei sustiprinti yra kultūrinis susiartinimas. Visa rodo, kad mū-

su ligšiolinieai siekiai šia kriptimi būvo teisingi. Ateity kultūriniai santykiai turi būti tęsiami ikišioliniais pagrindais ir dar reikia rasti naujų kelių jiems pagyvinti. Todėl ateity reikėtų daugiau dėmesio kreipti savitarpio literatūros bei veikalų vertimams ir muzikos kūrinių platinimui. Be svarbiausio uždavinio — supažindinti kaimynes tautas su savo dvasios kūrinių, — būtų dar vienas gerumas — padidėtų šių kūrinių populiarumas, kuris visoms mūsų tautoms vien savo krašte per mažas. Ypatinai reikėtų organizuoti ir remti asmenišką kontaktą ir susiartinimą tų veikėjų, kurie mūsų kraštuose dirba panašiose srityse. Labiau išplėčiamas kultūros darbą dirbančių ekskursijų ir viešėjimų rengimas. Žymiausi priemonė tautoms suartinti būtų, jei mokyklos atkreiptų didesnę dėmesį į savo kaimynių valstybių geografijos ir istorijos mokymą, parodant jaunimui mūsų bendro darbo vaisius ir iškeliant savitarpio pagalbos teikimą praeity ir mokant įvertinti jos reikšmę ateity. Tuo būdu mes patiektume platiems mūsų visuomenės sluogsniams žinių apie mūsų kaimynų istorines nepriklausomybės kovas, rodytume tas pozityves jėgas, kurios sudaro tautos sielos vertin-

giausią dalį ir veda tautas per šimtmečius į didelius laimėjimus.

Santraukoje galime pasakyti, kad mūsų tautų bendradarbiavimas kaip ankstesniais taip ir vėlesniais laikais vyko gero draugingumo dvasioje. Jei laikas nuo laiko pasitaiko kuri aštresnė nesutarimo diena klausimus sprendžiant, pesimistai tuoj skuba per žemai įvertinti mūsų tautų savitarpio santykius. Bet toks pesimizmas neturi pagrindo. Labiau išgilinę į aplinkybes turime pilną teisę būti optimistais. Jei pažvelgiame į atlantą, ar dar kur nors pastebime mažas tautas, kurios kaimynystėje gyventų tokioje santaikoje ir taip bendradarbiautų? Mes žiūrime ir matome, kad mes savo gerais kaimyniniais santykiais galime būti pavyzdžiu daugeliui pasaulio kraštų. Jei pažvelgsime, pavyzdžiui, į Skandinavijos valstybes, negalėsime pasakyti, kad šios tautos geriau sugyvena; tik jų santykiai geriau išvystyti ir gilesni. Ši didelį harmoningą bendradarbiavimo idealą ir mes kartą pasieksime, jei mes to vieningai norėsime. Ant mūsų tautų seno draugingumo pagrindų kelkime bendrą naujųjų laikų dvasios tvirtovę. Tęskime bendrai šį darbą — tai mūsų ateities geriausias laidas.

Kā radās Igaunijas jaunā satversme

Pēc sešus gadus ilgušās satversmes krīzes, kurās laikā četras reizes notika tautas nobalsošana, divas reizes izsludināja kara stāvokli un bija sarīkots viens valsts apvērsuma mēģinājums, Igaunija beidzot savos 20 gadu pastāvēšanas svētkos var uz jaunās satversmes pamata vēlēt jaunu parlamentu.

Igaunijas pirmā — 1920. gada satversme bija viena no visradikālākajām visā Eiropā. Tā nodeva visu valsts varu vienas palātas parlamentam, kā ierobežošana teorētiski bija paredzēta tautas nobalsošanā. Bet praktiski tautas nobalsošana izrādījās tam par pārlicēji smagu, un 12 gadu laikā tā funkcionēja patiesībā tikai vienu vie-

nīgu reizi. Proporcionālās vēlēšanas bez tam vēl pilnīgi saskaldīja parlamenta sastāvu un apgrūtināja valdības sastādīšanu.

Kad saimnieciskās krīzes laikā valdīšana kļuva arvien grūtāka, zemnieku partijas vadonis K. Petss un centra grupu vadītājs J. Tenisons iesniedza priekšlikumu iecelt parlamenta prezidentu pēc Somijas un Vācijas parauga. Bet parlaments šo jautājumu neizšķīra līdz pat 1932. gadam, kad krīzes laika nesaskaņas jau gāja pāri mēram.

Parlaments jau bija dažu brīdi nokavējis. Tautas nobalsošanā satversmes labojumi nedabūja vajadzīgo vairākumu. Pret tiem balsoja ne tikai kreisais spārns, bet arī

galējais labais spārns, kur fašistiski noskaņotā brīvības cīnītāju savienība sāka virzīties uz diktatūras pusi.

Vēl smagāku neveiksmi cieta 1933. g. jūnijā otrs satversmes labošanas mēģinājums. Tas notika tieši tai laikā, kad risi-

ma projekts, jo to bija atbalstījuši arī vairāki parlamenta vadītāji, lai glābtu valsti no vēl lielākām nekārtībām.

Šis satversmes īpatnība bija bezgalīgs plašums. Viņas prezidents varēja valdīt parlamentāri, bet arī prezidiāli, varēja arī

Igaunijas sūtnis Rīgā Hanss Rebane.
Eesti saadik Riias Hans Rebane.
Estijos pasiuntinis Rygoje Hansas Rebane.

nājās asas cīņas igauņu kronas devalvācijas dēļ. Kad Igaunija pēc tam pievienojās sterliņa blokam, parlaments vairs nevarēja citādi valdīt, kā vienīgi izsludinot 1933. g. augustā kara stāvokli nemiera viļņa apturēšanai.

Šai sakarsētajā atmosfērā trešajā tautas nobalsošanā 1933. g., guva divi trešdaļas balsu vairākumu brīvības cīnītāju savienības izstrādātais satversmes grozījumu-

pats pēc sava ieskata valdīt pilnīgi bez parlamenta — diktatoriski. Viss atkarājās no prezidenta personas. Katras prezidenta vēlēšanas nozīmēja atkal jaunas valsts iekārtas radīšanu, iespējamu ievadu valsts apvērsumam.

Tas drīz vien arī pierādījās, kad pēc tautas nobalsošanas sāka gatavoties jaunā prezidenta vēlēšanām. Sava projekta panākumu apskurbināti, Brīvības cīnītāju

savienības vadoni, galvenokārt atvaļināti virsnieki, kas bija sarūgtināti, ka krīzes laikā bija samazināti viņu ienākumi, tagad sāka organizēt militāras triecienu nodaļas un ievadīja pret pastāvošo iekārtu tādu aģitāciju, kas ar savu nekautrību atstāja ēnā pat komunistu sava laika kūdīšanas.

Par savu kandidātu prezidenta vēlēšanās viņi sākumā uzaicināja Igaunijas brīvības cīņu virspavēlnieku, populāro ģenerāli J. Laidoneru, ar tādu noteikumu, ka viņam jāpiekrīt vadoņa principam, jāieceļ par ministru prezidentu Brīvības cīnītāju savienības faktiskais vadonis — jaunais advokāts A. Sirks un par bruņoto spēku virspavēlnieku Brīvības cīnītāju savienības priekšsēdētājs ģenerālis A. Larka. J. Laidoners atbildēja, ka viņš ieceltu A. Sirku par ministru prezidentu varbūt tai gadījumā, ja Brīvības cīnītāju savienība parlamenta vēlēšanās dabūtu vairākumu. Bet A. Larku viņš neuzskata par piemērotu bruņoto spēku virspavēlnieka vietai un vadoņa principu atzīst par satversmei pretrunīgu.

Pēc tam brīvības cīnītāji uzstādīja par savu prezidenta kandidātu A. Larku un uzsāka pret J. Laidoneru asu nomelnošanas kampaņu. Pēc tās notika vairākas prāvas, kurās J. Laidoners uzvarēja. Brīvības cīnītāji solīja vēlētajus nekavējoties glābt no krīzes žņaugiem, sāka terorizēt pretiniekus, draudēja neatkarīgi no vēlēšanu rezultātiem sagrābt valsts varu kaut vai varmācīgi. Gatavodami pilsoņu karu, triecienniekus piespieda dot uzticības zvērestu. Un ar sevišķu rūpību sāka ievilkt savās rindās stratēģiski svarīgās vietās atrodošās armijas un aizsargu daļas.

Jaunā satversme pa tam bija stājusies spēkā un visa prezidenta vara nodota valsts vecākā K. Pētsa rokās. Redzot, ka ar terorizāciju un valsts apvērsuma gatavošanu sakarsētajā atmosfērā kārtīgas vēlēšanas nav iespējams sarīkot, K. Pēts 1934. gada 12. martā izsludināja kara stāvokli un uzaicināja ģen. J. Laidoneru par bruņoto spēku virspavēlnieku. Brīvības cīnītāju savienību slēdza, un tās vadoņus tiesa sodīja par sabiedriskās kārtības apdraudēšanu.

Jau pēc 1932. g. tautas nobalsošanas neizdošanās K. Pēts bija ieteicis Brīvības cīnītāju savienības vadoņiem pārstrādāt satversmi uz jauniem pamatiem un pēc tautas nobalsošanas sasaukt divu palātu nacionālo padomi. Tāpat kā kāds cits no jauno valstu vadoņiem, viņš bija nācis pie pārliecības, ka jaunu demokrātisku valstu nestabilitātē lielā mērā vainojama otrās palātas iztrūkšana, jo prezidents nevar izveidot pietiekošu līdzsvaru vienīgajai palātai. Un ja viena iestāde var darīt visu, kas viņai tik, valsts varas līdzsvars zūd. Brīvības cīnītāji, kas paši tai laikā stūrēja uz diktatūras pusi, šo priekšlikumu noraidīja. Tad valsts vecākais K. Pēts sāka šīs lietas kārtot pats.

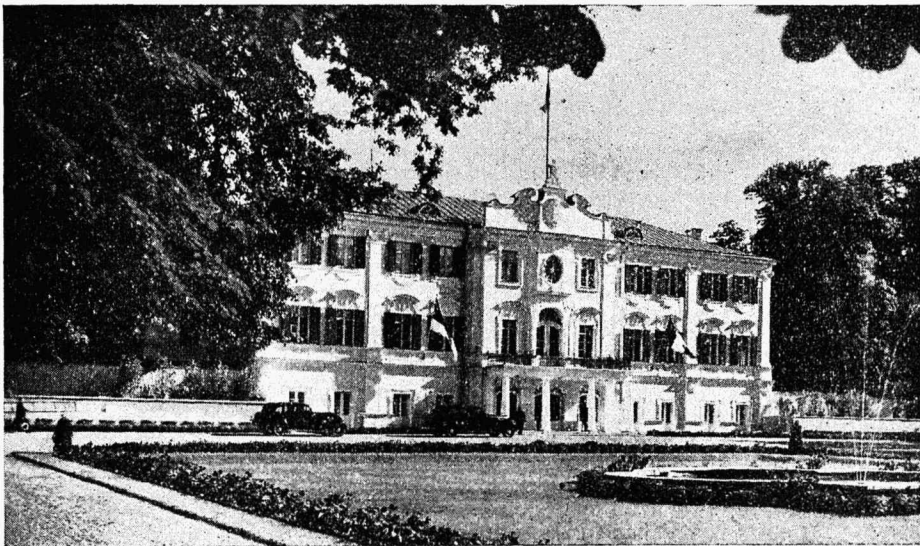
Otro kameru viņš gribēja izveidot par valsts un sabiedrisko iestāžu, teritoriālo un tautas kultūras pašvaldību un arodu pārstāvniecību. Viņš sāka organizēt sabiedriskas arodkameras. Blakus tirdzniecības - rūpniecības un lauksaimniecības kamerai, kas abas bija nodibinātas jau agrāk, tagad radās vēl klāt amatnieku, laukstrādnieku un sīksaimnieku, strādnieku, kooperācijas, zvejniecības, ārstu, veterinārārstu, pienotavu darbinieku, farmaceitu, inženieru, privāto ierēdņu, mājsaimniecības un citas kameras. Sākumā viņu pārstāvji izveidoja valsts saimniecības padomi, kas apsprieda saimniecisko dzīvi un sociālos apstākļus skarošus likumprojektus. Visu Igaunijas arodkameru locekļus ievēl.

Pirms šī pārkārtošanas darba beigām nāca atgadījums, kas deva satversmes grozīšanai jaunu pamudinājumu.

Brīvības cīnītāju kustības faktiskais vadonis A. Sirks bija aizbēdzis uz Somiju, kur tas ar dažu turienes lapuļiešu IKL vadoņu palīdzību sāka gatavot Igaunijas valsts apvērsumu. Šim nolūkam slepeni noorganizēja triecienu nodaļas, apgādāja tām ieročus, nodrukāja lielos vairumos pat valsts apvērsuma uzsaukumus. 1935. g. 8. decembrī, kad Igaunijas valsts vecākais un valdības locekļi ieradās «Estonia» koncertzālē atklāt lielo «Tēvzemes apvienības» kongresu, bija paredzēts viņus tur pēkšņi sagūstīt. Tai pašā laikā bija nolemts ieņemt arī dažas stratēģiski svarīgas vietas

un radio staciju, lai tur varētu izsludināt jauno valdību. Kā Igaunijas komunistu 1924. g. 1. decembra valsts apvērsuma mēģinājums bija projektēts pēc Pēterpils lielinieku 1917. g. oktobra apvērsuma parauga, tā arī šis plāns bija sastādīts, galveno-

bas cīnītāju valsts apvērsuma mēģinājums iznīcināja tautas simpatijas pret tiem. Iz-mantojot politiskā stāvokļa noskaidroša-nos, valsts vecākais K. Pätss iesniedza 1936. g. februārī tautas nobalsošanai priekšlikumu — sasaukt jaunu divu palā-

Igaunijas Prezidenta pils Tallinnā, Kadriorgā.
 Presidentendi loss Tallinnas, Kadriorus.
 Estijos Prezidento pils Talline, Kadriore.

kārt sekojot Austrijas nacionālsociālistu 1934. g. jūlija valsts apvērsuma mēģinājumam.

Kad valsts apvērsuma vadoņi puča priekšvakarā Tallinnas tālākajā nomalē pēdējo reizi apspriedās, policija viņus notvēra līdz ar visiem viņu dokumentiem, ar kuŗu palīdzību izdevās noskaidrot arī viņu ieroču un manifestu noliktavas. 130 apvērsuma gatavotājiem tiesa piesprieda bargu sodu, ievērojamākos vadoņus notiesāja uz 15—20 gadiem spaidu darbos. Dzirdot, ka apvērsums nav izdevies, A. Sirks tūlīņ no Somijas aizbēga un vēlāk beidza savu dzīvi pašnāvībā Luksemburgā. Viņa tuvākos palīgus — Somijas IKL (fašistu) vadoņus — sodīja somu tiesa.

Tāpat kā komunistu valsts apvērsuma mēģinājums 1924. g., tāpat arī tagad brīvi-

tu nacionālo padomi satversmes izstrādāšanai. Šis priekšlikums tagad dabūja vēl lielāku vairākumu, nekā 1933. g. oktobra tautas nobalsošana.

Ceļš jaunajai satversmes grozīšanai bija atvērts. Brīvības cīnītāju satversme bija devusi valsts vecākajam varu, bet brīvības cīnītāju apvērsuma neizdošanās bija radījusi tam labvēlīgu politisku atmosfēru.

Nacionālās padomes darbs ilga no 1937. gada februāra līdz augustam. Viņas pirmās palātas 80 locekļi bija ievēlēti atsevišķos vēlēšanu apgabalos pēc Anglijas parauga. Otrajā palātā bija 40 locekļi, no kuŗiem apmēram puse — arodkameru pārstāvji, 10 — valsts vecākā iecelti locekļi un pārējie — augstskolu, baznīcu, tiesu, pašvaldību u. t. t. pārstāvji.

Jaunajā satversmē paredzēja galvenos vilcienus līdzīgu divu palātu tautas pārstāvniecību. Lai vēlēšanās neiejauktu armiju, pirmās palātas vēlēšanu vecumu paaugstināja no 20 uz 22 gadiem. Pirmā palāta izteic valdībai uzticību un pieņem valsts budžetu. Konflikta gadījumā ar otro palātu, pirmā palāta padara savu projektu par likumu otrreizējā balsošanā ar trīs piektdaļas balsu vairākumu, bet pieņem budžetu ar sava pilna sastāva vienkāršu balsu vairākumu.

Prezidenta varas robežas, salīdzinot ar 1933. g. satversmi, sašaurinātas: viņš vairs nevar noteikt valsts budžetu par spēkā stājušos, paejot gaŗām parlamentam. Viņam nav arī vairs absolūts, bet tikai suspensīvs veto par parlamenta likumprojektiem. Viņš var gan likt parlamentu pārvēlēt, bet vairs nevar valdīt bez parlamenta ilgāku laiku.

Ilgi apsprieda prezidenta vēlēšanas veidu. Tas visās iepriekšējās satversmēs, tāpat arī 1933. g. satversmē, bija formulēts pēc vācu Veimāras satversmes parauga: tiešas tautas vēlēšanas, kur iespējami divi vēlēšanu gājieni. Tā bija domāts dot prezidentam lielāku patstāvību. Bet kā rādīja 1933./34. gada vēlēšanu kampaņa, prezidentu ar to pārliecīgi atsvešināja no parlamenta un padeva viņu par daudz vēlēšanu nejaušam noskaņojumam. Nāca atmiņā, ka vēsturē visos trijos gadījumos, kur prezidents tā bija ievēlēts, sekojis valsts apvērsuma mēģinājums vai valsts apvērsums: ievēlot Napoleonu III Francijā, Hindenburgu Vācijā, un Igaunijā 1934. g. vēlēšanas vēl nemaz nebija nobeigušās, kad jau radās valsts apvērsuma briesmas.

Tā beidzot atzina par labāko vēlēšanu veidu, kas mazliet atgādina Polijas kārtību: vienu kandidātu prezidenta vēlēšanām uzstāda parlamenta pirmā palāta, otru —

otrā un trešo — teritoriālo pašvaldību pārstāvji Prezidentu no šo kandidātu vidus ievēl tautas nobalsošanā. Bet ja kandidātu uzstādītājas iestādes vienojas par vienu kandidātu un tas dabū viņu kopējā sapulcē trīs piektdaļas balsu, prezidents skaitās ievēlēts bez tautas nobalsošanas.

Viens no Igaunijas līdzšinējo satversmju lielākajiem trūkumiem, kas satversmes krīzi padarīja ļoti asu, bija tas apstāklis, ka satversmes grozīšana bija padarīta ļoti smaga. To varēja izdarīt tikai tautas nobalsošanā. Rezultāts bija tas, ka normālos laikos vispār nebija izredžu grozīt satversmi. Bet juku laikos radās pilnīgi pretējas briesmas — tautas nobalsošanā varēja lielā uztraukumā izdarīt galīgi nederīgus grozījumus, kuŗus neviens nebūtu apsvēris ar skaidru prātu.

Tagad satversmes grozījumu ierosināšanas tiesības nodotas prezidentam un parlamenta palātām. Ja abas parlamenta palātas grozījumus pieņem, tie stājas spēkā. Ja prezidents grozījumiem nepiekrīt, tie nāk tautas nobalsošanā, kas šo lietu izlemj galīgi.

Igaunijas pirmajai, 1920. gada satversmei, kas bija dzimusi nacionālā revolūcijā, bija radikāls raksturs. Otrajā, 1933. g. satversmē, ko savā laikā pieņēma saimnieciskās krīzes degpunkta momentā, bija spēcīgas fašisma līnijas. Trešā, 1937. g. satversme ir Igaunijas vecāko valstsvīru piedzīvojumu auglis, vairāk konservatīva rakstura. Ar liberāli demokrātisku valsts iekārtu, kas atbilst igauņu individuālistiskās zemnieku tautas raksturam, viņa grib apvienot spēcīgu varu un arī aizsargāt to pret lielām svārstībām un klimzēm, nodrošinot tai ar speciālām iestādēm lielāku patstāvību un līdzsvaru. Ar šo jauno satversmi Igaunija grib atgriezties no krīzes vētrām pie normālas valsts iekārtas.

M. Rauds,
Pamatskolu galvenais inspektors.

Igaunijas izglītības politika

Igaunijas valsts svin 24. februārī 20 gadu pastāvēšanas svētkus. Viņas iestāžu lielai daļai šī jubileja ir tikai priekšā, jo tās dabīgi ir par valsti jaunākas. Bet Igaunijā ir arī iestādes, kas ar savu vecumu modina cienību.

meļu kara virpuli. Plānveidīga pamatskolu dibināšana notika 17. gadu simtenī. Par tautas kultūrālo līmeni pagātnē dod liecību apstākļi, ka Igaunijā jau no 1880. gada apmēram 96 proc. no tautas bija lasīt un rakstīt pratēji.

Torņu laukums Tallinnā.
Tornideväljak Tallinnas.
Bokštų aikštė Talline.

Tādām vecām iestādēm pieskaitāma skola. Igaunņu skola ir veca. Bet vēl vecāka par viņu ir igauņu grāmata. 1936. g. pagāja 400 gadi, kopš iespiesta pirmā grāmata igauņu valodā. Šo notikumu visa valsts atzīmēja ļoti svinīgi. Veselu gadu izsludināja par grāmatas jubilejas gadu. Pagājušajā gadā vesela virkne pamatskolu svinēja 150—200 gadu pastāvēšanas jubileju. Tās ir igauņu vecākās skolas. Kas bija par tām vēl vecākas, nozudušas Zie-

Bet igauņu tautas pašas apzinīgā un plānveidīgā izglītības politika ir sākusies tikai pagājušā gadu simteņa otrajā pusē, tai laikā, ko sauc par tautiskās atmodas laikmetu. Tad zemnieki sāka aktīvi cīnīties dēļ izglītības. Tautas slāpes pēc izglītības bija lielākas, nekā valdošā vara tās apmierināja. Igaunī prasīja atvieglināt augstākās izglītības iegūšanas iespējas un sniegt tautai labāku izglītību kā kvalitātē, tā kvantitātē. Veica propagandas darbu,

lai izglītotie dēli un meitas neatsvešinātos no savas tautas.

Skola arvien ir bijusi igauņu tautas mīlule, bet tā ir bijusi arī tautas rūpju bērns, jo svešās varas centās ievirzīt skolu savu interešu kalpībā. Pārdzīvots gan pārvācošanas, gan pārkrievošanas laikmets. Skolas dēļ ir bijis jācinās ar svešas tautības muižniekiem un konservātīvo, slavofilo krievu birokrātiju. Bet svešajām varām bija arī iemesls būties igauņu skolu un traucēt viņu izglītības politiku. Skola bija galvenais faktors, tautas spēku apvienošanā cīņai. Pār neizglītotu zemnieku bija vieglāk valdīt. Skola deva tautai vadoņus, lielus un mazus. Tautskolas skolotājs kļuva par zemnieku dabīgo vadoni. Viņš bija saaudzis ar tautas dvēseli. Viņš populārizēja un ienesa tautā lielu vadoņu domas par nacionālo pašapziņu un cīņu par tiesībām.

Kad pēc valsts patstāvības izsludināšanas sākās atbrīvošanas karš, tad tieši jaunie tautskolotāji sastādīja lielu daļu no virsnieku skaita, un daudzi citi, cīnīdamies kā varoņi, padarīja savu vārdu nemirstīgu. Pirmās armijas daļas, ko jaunā valsts varēja sūtīt pretim ienaidniekam, kas nāca zemē iekšā pāri neapsargātām robežām, izveidoja vidusskolu skolnieki un studenti.

Pirmie desmit gadi pirms patstāvības iegūšanas bija izglītības politikā sevišķi intensīvi. Kad krievu valdības groži pēc 1905. gada revolūcijas kļuva mazliet vaļīgāki, sākās rosīga pašdarbība izglītības laukā. Tagad reālizējās doma, kas jau pussimts gadu atpakaļ bija radījusi tautas kustību — varēja nodibināt igauņu vidusskolu. Nodibināja izglītības biedrības, kas uzturēja vairākas igauņu skolas — gan pamatskolas, gan vidusskolas. Bet daudzi labi nodomi palika neizpildīti, jo krievu valdība liedzās dot tam atļauju.

Kad 1917. g. — gadu pirms patstāvības iegūšanas — Igaunija dabūja autonomiju, izglītības politika ieguva noteiktu seju. Skolu iekārtai izstrādāja pamatus, kas pastāv vēl līdz šim. Pēc patstāvības iegūšanas sāka plānus enerģiski izvest dzīvē. Viens no pirmajiem likumiem, ko izdeva Pagaidu padome, bija sabiedrisko pamatskolu likums. Skolu dzīves kārtot-

tāji, skolas pārorganizējot, centās izvairīties tiem izglītības politikas ļaunumiem un kļūdām, kurū dēļ igauņu tauta pati bija cietusi zem svešas varas. Vecas tradīcijas saskaņoja ar visjaunākajiem pedagogiskiem un skolu iekārtas principiem. Tā radās radikāla skolu politika. Un šo radikālo politiku sāka reālizēt zemnieki, kas pēc savas dabas ir konservātīvi un lēni. Svešnieku konservātīvisms bija sadusmojis tautu līdz sirds dziļumiem.

Vispirms centās iznīcināt visus šķēršļus, kas traucēja vidējās un augstākās izglītības iegūšanu. Vienotās skolas principu reālizēja visā pilnībā. Pamatskola, vidusskola un augstskola izveidoja organisku veselu. Tas atvēra vidusskolas un augstskolas durvis igauņu tautas jaunajai paaudzei. Vidusskolu atvēra tik daudz, cik viņu vajadzēja mācīties gribētāju apmierināšanai. Tās nodibināja arī mazās pilsētās un miestos, tāpat laukos. Vidusskolai vajadzēja būt viegli sasniedzamai. Mācības maksu noteica zemu, bet arī no tās atsvabināja lielu skaitu skolnieku. Vidusskola bija pieejama arī pavisam trūcīgiem.

Vienotā skola uzlika skolu dzīves vadītājiem smagu, bet līdz ar to arī pateicīgu uzdevumu: pacelt pamatskolas līmeni tik augstu, lai tās beidzēji būtu sagatavoti uzņemšanai ģimnazijā. Uz šī līmeņa vajadzēja pacelt visas pamatskolas. Šī uzdevuma veikšanā intensīvi strādāts visu patstāvības laiku un patiešām gūti labi rezultāti. Igauņu pamatskolu vislabāk raksturo tas, ka lauku pamatskolu līmenis nav zemāks kā pilsētu pamatskolās, neraugoties uz to, ka darba apstākļi laukos ir daudz sliktāki. Skolas atjaunošanas ideju reālizēja laukos tāpat kā pilsētās. Vidusskolu un augstskolas audzēkņu lielākā daļa saņēmusi pirmo izglītību lauku pamatskolā.

Lai tuvinātu jaunatni praktiskākai dzīvei, sāka dibināt arodskolas. Krievu laikā to gandrīz nemaz nebija. Igaunija radīja plašu un ciešu arodskolu tīklu. Lauku ļaudis visvairāk iepriecina zemkopības skolas.

Lai novērstu birokratismu un uzturētu ciešās saites starp skolu un sabiedrību,

skolu uzturēšanu un viņu pārvaldišanu nostādīja uz decentralizācijas pamatiem. Skolas bija jāuztur pašvaldībām un privātām biedrībām. Valsts skolas bija tikai dažas. Valsts rokās palika tikai skolu dzīves vispārējā vadišana un noteikumu

niem, kuŗu tur bija ap 20. Nerēķinājās arī ar to, ka šie strādnieki dzīvo Igaunijā tikai pagaidām. Minoritātēm piešķīra plašu kultūras konvenciju, kas der citām valstīm par paraugu. Tādēļ Igaunijā nekad nav bijis mazākumtautību jautājuma.

Igaunu tautas deja «Tuljaks».
Eesti rahvatants «Tuljak».
Estų tautinis šokis «Tuljak».

izdošana. Pat inspekcijā darbojās pašvaldību ierēdņi, protams, pēc centrālās pārvaldes izdotām instrukcijām. Privātu skolu dibināšanu veicināja, cik vien tas bija iespējams. Pa lielākai daļai viņām deva visas sabiedrisko skolu tiesības.

Visraksturīgākā parādība igauņu kultūrpolitikā, ar ko tā atšķīras no daudzām citām tautām, ir viņas neparasti lielā iecietība tautības jautājumos. Igaunija principā galīgi atteicās no visiem mēģinājumiem pārtautot minoritātu bērnus. Mātes valodas skola nodrošināta visām tautībām. Mazākumtautībām atvērtas mātes valodas skolas jau tad, ja kādā vietā ir 15 bērni skolas gados. Šinī mācības gadā degakmens rūpniecības rajonā atvēra poļu skolu no Polijas ievesto kalnraču bēr-

Gadiem paejot, radikālitate mazinājās. Uz teorētiskiem pamatiem dibinātā skolu iekārta bija jālabo, vadoties pēc piedzīvojumiem. Bija jāatzīst, ka taisnā līnija dzīvē arvien nav visisākā. Vispirms bija jāpastiprina centralizācija skolu pārvaldē. Inspekciju, piemēram, pilnos apmēros pārņēma centrālā skolu pārvalde savā ziņā. Vidusskolās tikai nesen sāka izdarīt reformu, kuŗas mērķis bija samazināt pārprodukciju vidējās izglītības laukā. Bet līdztekus vidusskolu pārkārtošanai notiek arodskolu tikla paplašināšana, lai ievadītu jaunatni tajās. Tas devis labus rezultātus. Pēdējos gados arodskolu skolnieku skaits uz vidusskolnieku rēķina stipri pieaudzis. Bet pārkārtojumi skāra tikai dažas atsevišķas daļas. Galvenos vilcienos

izglītības politika palikusi tā pati, kāda tā bija priekš 20 gadiem. Viņas mērķis — nodrošināt iespējami lielākai tautas daļai pēc iespējas lielāku izglītību. Lasīt un rakstīt nepratēju skaits samazinājies līdz minimumam.

Pēdējā laikā Igaunijai bija jāpiegriež liela vērība skolu saimnieciskās dzīves nokārtošanai. No krievu laikiem saņemts slikts mantojums. Skolu nami bija veci, šauri un primitīvi. Tādēļ visā valstī patlaban notiek intensīva skolas namu celšana. Skolas namu cēlējas ir lielāko tiesu pašvaldības, kas to veic ar lētu valsts ilgtermiņa aizdevumu. Skolas namu būvei izdod lielas sumas.

Kultūrpolitikas galvenais mērķis ir lauku ļaužu izglītības līmeņa paaugstināšana. Vislielākā iedzīvotāju daļa dzīvo laukos. Valsts cenšas darīt zemniekiem pieejamus visus tos pašus kultūras labu-

mus, kas ir pilsētnieku rīcībā. Pasta, telegrafa un telefona tīkls ir biezs un labi noorganizēts. Lauku ceļus uzlabo, lai tie būtu lietojami arī motora satiksmes līdzekļiem. Piegriež lielu vērību pašmācības veicināšanai laukos. Visu valsti klāj obligātorisko sabiedrisko biblioteku tīkls, ko uztur pašvaldības un biedrības. Valsts ikgadus budžeta kārtībā izsniedz attiecīgus pabalstus. Ciešs ir arī tautas namu tīkls laukos. Skatuvju ierīkošanai valsts izsniedz pabalstus, un tautas namu būvei valsts neliedz aizdevumus. Lielāko pilsētu teātra trupas apceļo laukus un sniedz izrādes arī visattālākajos novados. Lauku iedzīvotāju kultūras dzīves vadonis parasti ir tautskolas skolotājs. Tauta vienprātīgi atbalsta šo kultūras politiku, jo viņa zina, ka visspēcīgākais ierocis cīņā par savu eksistenci mazai tautai ir — dziļa un pamatīga izglītība.

P. Margna,

Sociālās apdrošināšanas vadītājs.

Igaunijas sociālpolitika

Pēc pasaules kara visur uzvarēja atziņa, ka nevar būt runas par tautas labklājību, ja nepievērš sevišķu vērību strādnieku tiesiskā un saimnieciskā stāvokļa uzlabošanai.

Š. g. 1. janvārī spēkā stājusies jaunā Igaunijas satversme noteic, ka darbs ir katra darba spējīga pilsoņa gods un pienākums un ka darbs atrodas valsts aizsardzībā, pie kam valsts palīdz rast darba iespējas. Tālāk satversme noteic, ka vecuma, darba nespējas vai darba trūkuma gadījumā valsts sniedz palīdzību vai nu sociālās apdrošināšanas vai apgādības kārtībā. Tas nozīmē, ka līdz šim demokrātiskā garā vadītā sociālpolitika paliks arī turpmāk tāda pati.

1935. gadā sākās saimnieciskais uzplaukums, kuŗa rezultātā darba trūkums izbeidzās jau 1936. gadā. Nākošajā, 1937. g. saimnieciskais uzplaukums vēl pieauga, tā kā radās jau pat strādnieku trūkums. Darba spēka trūkuma novēršanai ievēda

no ārzemēm poļu strādniekus degakmens raktuvju un lauksaimniecības darbiem. Tāpat sezonas laikā nebija iespējams apmierināt visus būvstrādnieku un citu kvalificētu strādnieku pieprasījumus, kādēļ tautas labklājības ministrs bija spiests mīkstināt vienu otru pastāvošo noteikumu, kas ierobežoja virsstundu darbu.

Nodarbināto skaits pārsniedza priekškrīzes laika nodarbināto skaitu. Skaitļi te runā visskaidrāko valodu. Lielajās un vidējās rūpniecībās 1929. g. 1. decembrī strādāja 35.865 strādnieki, 1932. g. — 29.931, 1936. g. — 51.057 un 1937. g. — 57.474. Tā tad visai jūtama palielināšanās. Izpeļņa, salīdzinot ar 1927.—1931. g. caurmēru, palielinājusies vīriešiem par 12 proc. un sievietēm par 13 proc. Tā tad jūtami uzlabojusies ne tikai nodarbinātība, bet arī izpeļņa un palielinājušās arī strādnieka pirktpējas.

Kas attiecas uz strādnieku apvienošanu arodbiedrībās, jāsaka, ka organizēto strād-

nieku skaits Igaunijā ir procentuāli jūtami mazāks, nekā citās ziemeļu zemēs. Tas izskaidrojams ar gadiem ilgušo cīņu ap arodbiedrībām, kuŗu ēnā bieži vien gribēja paslēpties ekstrēmi noskaņotas perso-

sākusies straujāka apvienošanās arodbiedrībās. Lielākā igauņu strādnieku arodorganizācija ir Igaunijas tekstilstrādnieku biedrība ar vairāk kā 250 locekļiem, bet vislabāk noorganizēti ir drukātavu strād-

Igauņu jaunavas tautas tērpos.
Eesti neiud rahvariideis.
Estų mergaitės tautiniuose rūbuose.

nas, lai izlietotu tās kā vairogu valstij kaitīgā aģitācijas darbā. Tā rezultātā demokrātiskās strādnieku aprindas no arodbiedrībām atturējās. Arī valsts varai ir bijis vairākkārt jāiejaucas, lai izbeigtu darbību, kas novērsusies no arodbiedrību tiešo uzdevumu pildīšanas un grāvusi pastāvošo valsts iekārtu. Pēdējos gados ekstrēmās strāvas strādnieku vidū palikušas nepopulāras. Sākusi valdīt atziņa, ka strādnieku centienu mērķim jābūt — sava saimnieciskā stāvokļa uzlabošanai. Katram vispirms jābūt uzticamam valsts pilsonim un pēc tam savu interešu aizstāvim. Līdz ar to arī pāris pēdējos gados

nieki, no kuŗiem apvienojušies arodbiedrībās ap 70 proc.

Blakus arodbiedrībām strādnieki organizēti arī uz sabiedriski tiesiskiem pamatiem. Darbojas 1936. g. nodibinātā strādnieku kamera, laukstrādnieku un sīkzemnieku kamera un privātuņēmumu darbinieku kamera. Kameru locekļus ievēl darbaņēmēji. Kameru uzdevums ir uzlabot darbaņēmēju saimniecisko, kultūrālo un tiesisko stāvokli, kā arī aizsargāt darbaņēmēju intereses. Kameras ar saviem ziņojumiem pievērš valdības iestāžu uzmanību tiem soļiem, kas nepieciešami viņu vēlētāju stāvokļa uzlabošanai, iz-

sākot arī savas domas un novērtējumus par darba ņēmējus skarošiem likumprojektiem.

Rūpniecības uzņēmumos par strādnieku pārstāvjiem un interešu aizstāvjiem uz 1931. gadā izdotā likuma pamata iecelti strādnieku vecākie un strādnieku padomes.

Ievērojot sociālo jautājumu sevišķo nozīmi valsts vispārējā labklājībā, 1936. gada pavasarī nodibināja patstāvīgu tautas labklājības ministriju, kurās kompetencēs ietilpst darba aizsardzība, sociālā apdrošināšana, apgādības un tautas veselības aizsardzības noorganizēšana.

Starp darba devējiem un strādniekiem radušos darba konfliktu atrisināšanai pie tautas labklājības ministrijas nodibināta darba konfliktu atrisināšanas komisija. Komisijas priekšsēdētāju iecēļ Valsts pārvaldītājs, resp. Prezidents. Komisijas locekļi ir 4 darba devēju, 4 strādnieku un 4 valdības pārstāvji. Darba konflikta rašanās gadījumā, vienalga, uz kurās puses lūgumu, par starpnieku ierodas darba inspektors, lai panāktu izlīgšanu. Ja darba inspektoram samierināšana 6 dienu laikā neizdodas, par konfliktu paziņo tautas labklājības ministram. Ministrs vai nu uzskata lietas kārtošānu par nobeigtu, atstājot konflikta atrisināšanu abām pusēm pašām streika ceļā, vai arī nodod jautājumu atrisināšanu darba konfliktu atrisināšanas komisijai. Komisija vispirms mēģina abas puses samierināt. Ja tas neizdodas, komisija vajadzības gadījumā noorganizē lietpratēju ekspertīzi un jautājumu izlemj. 1937. gadā komisijai bija jāatrisina 30 darba konflikti, kurus bija uzsākuši strādnieki, prasot algas paaugstināšanu. Visos 30 gadījumos strādnieku prasības apmierināja lielākā vai mazākā mērā. Visbiežāk komisijas lēmums bija paaugstināt algas no 6—10 proc. Sevišķa nozīme komisijas darbībai bija strādnieku algu līmeņa uzturēšanā saimnieciskās krīzes laikos, kad darba trūkuma dēļ strādnieku cīņas spējas bija vājas. Arī vēlāk komisija ir darbojusies sekmīgi, vadoties no sociālās taisnības principiem.

Sākot ar 1935. gadu, rūpniecības strādniekiem, kas nostrādājuši uzņēmumā vis-

maz vienu gadu, tiesības saņemt 7 dienas atvaļinājumu līdz ar algu. Braucot atvaļinājumā un atpakaļ, strādnieki saņem uz dzelzceļiem 50 proc. pazeminājumu. Pagājušā gadā ierosināja jautājumu par atpūtas pagarināšanu uz 12 dienām, bet tā kā patlaban izstrādā plašu sociālās apdrošināšanas reformas projektu, atvaļinājuma pagarināšanas jautājums pagaidām atlikts.

Darba inspekcijas varas robežas strādnieku labklājības uzraudzībai paplašināja 1936. gadā izdotais darba inspekcijas likums. Reizē ar to pērn palielināja arī darba inspekcijas iestādi. Tā uzrauga, vai uzņēmumi pilda likumus, kas izdoti darba aizsardzībai un aizsargā strādnieku intereses. Vecākajam darba inspektoram ir tiesības sodīt darba devējus administratīvā kārtā par darba aizsardzības likumu neievērošanu. Pagājušajā gadā vecākais darba inspektors izlietoja šīs tiesības 2300 gadījumos.

Starp citiem dažādiem pēdējos gados darba ņēmēju aizsardzībai izdotiem likumiem vēl varētu minēt 1936. gadā izdoto strādnieku darba līgumu likumu, kas nostāda fiziskā darba darītāju darba līgumus no civiltiesiskiem uz sabiedriski tiesiskiem pamatiem. Likums satur veselu rindu normu fiziskā darba darītāju interešu aizstāvēšanai un aizsargā līgumu slēgšanu, grozīšanu, uzteikšanu un izbeigšanu, virsstundu darba atlīdzību, algas izmaksāšanu, prasību iesniegšanu tiesai un citus jautājumus. Tiem pašiem mērķiem kalpo arī garīgā darba strādnieku līgumu likums.

1938. gada 1. janvārī spēkā stājies jūrnieku darba laika likums nosaka jūrniekiem augstāko darba laiku 8 stundas dienā un nodrošina paaugstinātu virsstundu atlīdzību, kurai jābūt mazākais 1/150 no jūrnieka algas pie brīva uztura. Rūpniecības strādniekiem noteikta 8 stundas gara darba diena jau no valsts sākuma. Laukstrādnieka darba diena ar 1921. gada likumu noteikta caurmērā 9 stundas gara.

Saskaņā ar 1936. gada 1. maijā spēkā stājušos likumu, lauku darbos notikušo nelaimju gadījumā strādnieka ārstēšanas izdevumus pirmo 14 dienu laikā sedz darba

devējs. Sākot ar 15. dienu, visus ārstēšanas izdevumus un slimības naudu $\frac{2}{3}$ apmērā no algas maksā valsts. Tāpat valsts maksā strādniekam pensiju, ja tas zaudējis darba spējas pilnīgi vai daļai un pensiju ģimenei strādnieka nāves gadījumā. Priekš 1936. gada 1. maija laukstrādnieki nebija pret nelaimes gadījumiem nodrošināti. Pagājušajā gadā valsts izdevumi šai nozarē sasniedza 40.000 kronas un gadu no gada palielinājas.

Ievērojamākais un plašākais, darbaņēmējus skarošais pasākums būs sociālās apdrošināšanas reforma, ko patlaban izstrādā. Tautas labklājības ministrija izdos vecuma, invaliditātes un defektīvo apdrošināšanas likumu, kā arī jaunu likumu par apdrošināšanu slimības gadījumos. Saskaņā ar pirmo likumu būs obligātoriski jāapdrošina pret vecumu un invaliditāti visi darbaņēmēji, lai tie strādātu rūpniecībā, tirdzniecībā, lauksaimniecībā, jūrniecībā vai kādā citā nozarē. Apdrošināšanas maksas lielums būs 6 proc. no algas, no kā pusi maksā darba devējs un pusi darbaņēmējs. Mazākām pensijām valsts piemaksās no savas puses. Valsts piemaksu lielums būs caurmērā 1,9 proc. Valsts piemaksu suma pēc dažiem gadu desmitiem pieaugs uz 4,2 milj. kronām gadā, vēlāk apstājoties uz 3,4 milj. kronām gadā. Obligātoriski būs jāapdrošinājas 200.000 darbaņēmējiem, bet pieskaitot arī ģimenes locekļus, kuŗu labklājība arī līdz ar to ir nodrošināta, būs apdrošināta $\frac{1}{3}$ no visiem valsts iedzīvotājiem. Apdrošināšanu izdarīs centrālā kase, kurai būs juridiskas personas tiesības. Tās vadībā piedalīsies darba devēju un strādnieku pārstāvji. Šo svarīgo reformu igauņu strādnieki gaidīja jau daudzus gadus, bet tikai tagadējā valdība sāka to izvest dzīvē.

Patlaban no privātiem darbaņēmējiem apdrošināti tikai rūpniecības strādnieki. Jaunais tautas labklājības ministrijas likums par apdrošināšanu slimības gadījumos attiecas uz visiem darbaņēmējiem, izņemot laukstrādniekus un jūrniekus, kuriem paredz izdot speciālu apdrošināšanas

likumu. Pēc jaunā likuma apdrošināto personu skaits divkārtšojas. Apdrošināšanu izdarīs pēc teritoriālā principa radītas rajonu apdrošināšanas kases. Šīs kases reizē būs arī vietējie organi, kas apdrošinās pret vecumu un invaliditāti. Apdrošināšanas maksa noteikta līdz 6 un $\frac{3}{4}$ proc. no darba algas, no kā $\frac{2}{3}$ maksā darba devējs un $\frac{1}{3}$ pats apdrošinātais.

Līdz šim slimo kasēs palīdzības sniegšana ģimenes locekļiem bija brīvprātīga. Jaunais likums noteic, ka tagad palīdzības sniegšana ģimenes locekļiem arī ir obligātoriska. Salīdzinot ar agrāko likumu, sevišķi uzlabota palīdzības sniegšana dzemdības gadījumos. Bez ārstēšanas izdevumiem un vienreizēja pabalsta dzemdētāja saņem pilnu algu 6 nedēļas pirms un 6 nedēļas pēc dzemdībām. 26 nedēļu laikā darba devējam māte jāatbrīvo no darba bērna ēdināšanai vai nu uz vienu stundu vai 2 reizes pa pusstundai pēc mātes pašas izvēles. 4 mēnešus priekš un 6 mēnešus pēc dzemdībām darba devējs nevar izbeigt darba līgumu. Kases vadībā ieiet 6 darbaņēmēju un 2 darba devēju ievēlēti locekļi. Svarīgākos jautājumus izlemj darbaņēmēju ievēlēta padome. Pēdējā ievēl arī iepriekš minētos 6 valdes locekļus.

Vecuma un invaliditātes, kā arī slimības gadījumu apdrošināšanas likums stāsies spēkā jau šī gada pavasarī.

Pašvaldības katru ziemu ir sarīkojušas uz valsts rēķina trūcīgāko bērnu bezmaksas ēdināšanu un valsts sedz 50 proc. no izdevumiem, ko pašvaldības izsniedz kā pabalstu trūcīgākiem vecākiem bērnu audzināšanai. 1938. gada pirmajā aprīlī izdodamais bērna un mātes aizsardzības likums veicinās rūpēšanos par trūcīgo bērnu audzināšanu un veselības kopšanu, atvieglinot nabadzīgāko vecāku rūpes.

Igaunijas sociālā politika cenšas uzlabot strādnieka stāvokli. Tam izdota veselības virkne likumu, bet sevišķi tālejoši ir sociālpolitikas pasākumi, kas realizēti pēdējo gadu laikā un kuŗus vēl patlaban izved dzīvē tagadējā valsts pārvaldītāja K. Pātsa vadībā.

A. Adari

«Eesti Spordileht» redaktors.

Igaunijas sasniegumi sportā

Igaunijas stiprākā sporta nozare ir grieķu-romiešu cīņā. Kā spēcīga cīkstoņu tauta igauņi pazīstami jau kopš tiem laikiem, kad viņi vēl piederēja pie krievu cāra valsts. Visa pasaule pazīst trīs igauņu slavenības — Georgu Lūrichu, Aleksandru Abergu un Georgu Hakenšmitu. Ārzmēs ir pat vairākas Lūricha vārdā nosauktas sporta biedrības. Arī igauņu cīkstoņi-amatieri bija Krievijas cāra valsts spēcīgākais balsts sportā. Bieži vien igauņi ieguva visus Krievijas meistartitulus un pēc punktiem viņi bija krievu meistarsacīkstēs neapšaubāmi uzvarētāji. Tas pats, kas grieķu-romiešu cīņā, igauņi bija arī vieglatlētikā. Vēl pasaules kara laikā lielākā daļa Krievijas vieglatlētikas rekordu piederēja igauņiem. Tikai Padomju Savienībā uzsāka jaunu rekordu sarakstu.

Augšminētais teikts, lai parādītu, ka mazā igauņu tauta kā sporta tauta bija ievērojama jau pirms valsts patstāvības iegūšanas. Tad ieguva arī pirmās olimpiskās uzvaras — 1912. gadā Stokholmas olimpiādē. Sevišķi pazīstama kļuvusi tur notikušā igauņa Mārtiņa Kleina un soma Asikaina sacensība, kas ilga 11 stundas un beidzās ar igauņa uzvaru. Īpatnējs pasaules rekords vēl tagad ir šī tieši kuriozi garā cīņā, kas jo savādāka tādēļ, ka tā notika olimpiādē, bet ne profesionālu cīkstoņu sacīkstē. M. Kleins bija pirmais igauņis, kas saņēma olimpisko medaļu. Viņš dabūja Stokholmā sudraba medaļu, jo pēc 11 stundu ilgā mača tūlīt nevarēja cīnīties, lai iegūtu zelta medaļu. Patlaban Kleins dzīvo Igaunijā.

Igauņu sporta īstie ziedu laiki sākās pēc Brīvības cīņām, kad nodibinājās patstāvīga Igaunijas valsts. Jaunie igauņi, kas skolnieku un studentu gados bija devušies kaujās, vēlāk izauga par Igaunijas pirmajiem slavenajiem atlētiem. Visas valstis pat vēl nebija atzinušas Igauniju de jure, kad Igaunija tomēr jau saņēma atļauju piedalīties Antverpenes olimpiādē 1920. g. kā patstāvīga valsts. Antverpe-

nes maratonskrējienā igauņis Juris Losmans nonāca pie mērķa tūlīt pēc soma Hannesa Kolechmainena un dabūja sudraba medaļu. Tāpat olimpiskas uzvaras ieguva arī Igaunijas svaru cēlji, starp tiem Alfrēds Neulands saņēma vieglā svarā zelta medaļu. A. Neulandam savā laikā bija vairāk kā pusducis pasaules rekordu svaru celšanā. Tas ir sasniegums, ko vēlāk nav atkārtojis vairs neviens cits svaru cēljs pasaulē.

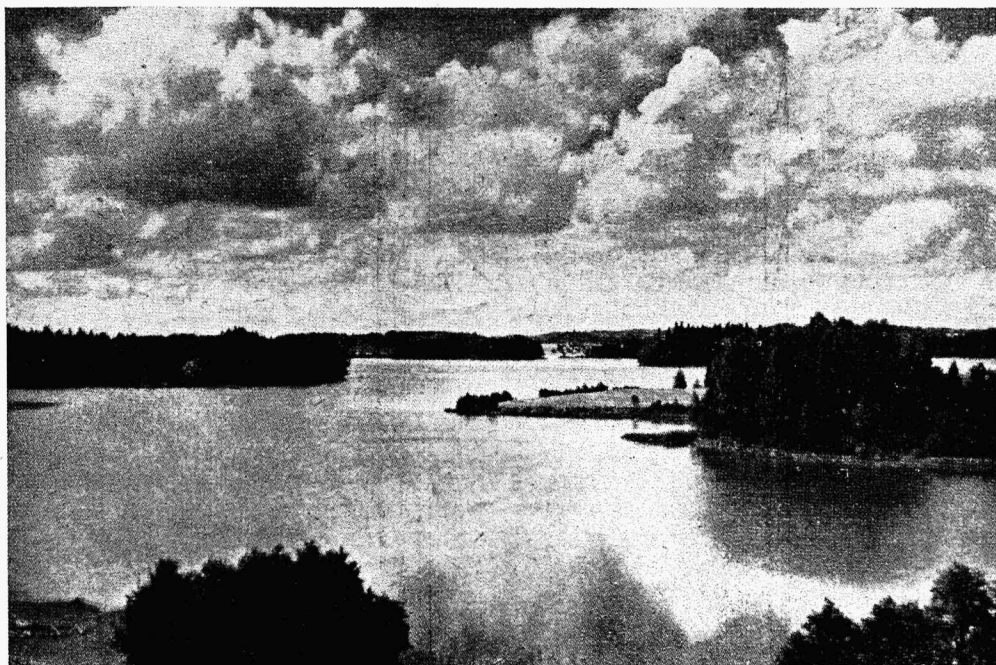
Igaunijas patstāvības pirmajos gados igauņi guva arī savu pirmo pasaules rekordu vieglatlētikā. To uzstādīja un laboja no 1920.—1922. g. A. Kolmpere-Klumbergs vieglatlētikas karaliskajā nozarē — desmitcīņā (decathlon). Šas pasaules rekords pastāvēja līdz Parīzes olimpiādei 1924. g. Tad nāca Džima Torpes pēcnācēji — amerikāņi Osborns un Nortons, kas pārspēja igauņa sasniegumu. Igaunis pats palika aiz abiem minētajiem amerikāņiem trešajā vietā, būdams tomēr labākais eiropietis.

Svaru celšanas sportā Igaunija visās olimpiādēs, kurās viņa piedalījusies, ir saņēmusi olimpiskās medaļas. Bet igauņi piedzīvoja arī to godu, ka viņiem uzticēja sarīkot pirmās pasaules meistarsacīkstes svaru celšanā. Tās notika 1922. g. Tallinā un tajās igauņi ieguva trīs meistartitulus. Vēlāk gan vesela virkne citu tutu svaru celšanas sportā aizsteidzās igauņiem garām, bet savā laikā igauņiem piederēja gandrīz trešdaļa no visiem pasaules rekordiem. Patlaban Igaunija var lepoties ar vislielāko svaru celšanas pasaules rekordu abām rokām smagā svarā. To tikai pagājušajā gadā uzstādīja Arno Luhaäär, kas pacēla 167,5 kg, ar to pārspējot ēģiptieša Nosseira pasaules rekordu. Liekas, ka abām rokām celšana ir Igaunijas smagā svara speciālitāte. Cik Igaunijas smagā svara cēlji ir startējuši olimpiādēs, viņi arvien uzstādījuši šai nozarē pasaules rekordu. Tā tas bija jau 1924. g. Parīzē, kur igauņis H. Tammers, paliekot gan kopsummā trešais, uzstādīja, grū-

žot ar abām rokām, olimpisko rekordu 142,5 kg. 1928. g. Amsterdamā igaunis A. Luhaäärs par kopsumu dabūja sudraba medaļu, bet, ar abām rokām grūžot, uzstādīja jaunu olimpisku rekordu — 155 kg. Tas pats vīrs veica arī Berlīnes olimpiādē

sevišķi slavens, iegūstot zelta medaļu kā grieķu-romiešu, tā arī brīvā cikstoņu sacensībā. Divkārtēja zelta medaļas iegūšana vienā un tai pašā olimpiādē ir ļoti rets gadījums pasaulē. Agrāk tikai reizi to spējis arī zviedrs Ivars Johansens. Pēc

«Pühajärv» (Svētais ezers) Igaunijā.
 «Pühajäv» Eestis.
 «Pühajärv» (Šventasis ežeras) Estijoje.

lielāko svaru — 165 kg. A. Luhaäära personīgo rekordu kopsumma patlaban ir 412,5 kg. Visā pasaulē vairāk par viņu sasniedzis tikai vācietis Jozefs Mangers un čekis Vaclāvs Psenicka.

Atskaitot Kleina sudraba medaļu Stokholmas olimpiādes grieķu-romiešu cīņu turnīrā, kopš Parīzes olimpiādes igaunī pastāvīgi dabūjuši olimpiskās medaļas, izņemot Losandželosu, kur startēja tikai viens Amerikas igaunis. Zelta medaļas ieguvuši grieķu-romiešu cīņā igaunī: E. Pūtseps, V. Väli, O. Kāps (dzīvo patlaban Amerikā) un Berlīnes olimpiādē K. Palusalu. Pēdējais Berlīnes olimpiādē kļuva

Berlīnes olimpiādes Palusalu ieguva arī Eiropas meistartituli 1937. gadā Parīzē.

Šai sporta nozarē Igaunija vēl arvien iet uz priekšu un nākotnē citām valstīm būs ar viņu jārēķinājas vēl vairāk.

Bokss ir Igaunijā ļoti jauna nozare. Tas kļuva populārs tikai pagājušā gadu desmita vidū. Neraugoties uz to, arī te igaunī varējuši sekmīgi konkurēt ar ārzemniekiem. Berlīnes olimpiādē igaunis N. Stepulovs dabūja vieglā svarā sudraba medaļu. Jāpiebilst, ka vairāk par to Berlīnē nedabūja arī Ziemeļamerikas Savienotās valstis, kaut arī tās ir ievērojama boksa zeme. Arī Milānā notikušajās Ei-

ropas meistarsacīkstēs Stepulovs bija otrais. Baltijas valstīs Igaunija nav zaudējusi nevienas boksa valsts sacīkstes, un pēdējos trijos gados viņa ir Baltijas meistars. Savu ziemeļkaimiņu Somiju Igaunija uzvarēja 1937. gada valsts sacīkstēs 5:3 un zviedrus Tallinnas-Stokholmas pilsētu sacīkstē 12:4.

Futbolā Igaunija ir vairākas reizes bijusi Baltijas meistars. Bez tam viņa sekmiņi cīnījusies ar daudz lielākām valstīm. Vēl 1937. g. Igaunija uzvarēja Rumāniju 2:1 un Somiju 1:0. Igaunija ir piedalījusies arī vienā olimpiskā futbolturnīrā — 1924. g. Parīzē. Tur viņa zaudēja 1:0 Ziemeļamerikas Savienotām valstīm. Nozare, kur Igaunija devusi pasaules augstākās klases sportistus, ir vieglatlētika. Igaunijā galvenie vieglatlētikas izveidotāji ir studenti. Gandrīz visi Igaunijas valsts komandas locekļi ir studenti. No tagadējiem ievērojamākiem vieglatlētikiem pirmajā vietā mināms A. Vidings, kuŗa augstākais sasniegums lodes grūšanā ir 16,06,5 metri un kas 1934. g. ieguva Torīno sacīkstēs Eiropas meistartituli. Lieli sasniegumi Igaunijai ir arī šķēpa mešanā. Bez Somijas patlaban nav gandrīz nevienas citas valsts, kuŗai būtu 2 šķēpa metēji, kas met pāri 70 metriem. Bet Igaunijā 1937. g. G. Sule sasniedza 73,31 un jaunais F. Issaks 70,56 metru. Igaunijas vieglatlētika ir spēcīga galvenokārt mešanā un lēkšanā, bet skriešana vēl jāattīsta. Lai parādītu skaidrāku ainu par Igaunijas vieglatlētikas vispārējo līmeni, sniedzam rekordu tabulu populārākajās nozarēs:

100 m R. Toomsalu — 10,7.
200 m R. Toomsalu — 21,9.
400 m V. Nesterovs — 50,3.
800 m A. Jūrlaus — 1.56,2.
1500 m E. Prööms — 4,00,4.
3000 m E. Prööms — 8.46,0.
5000 m F. Beldzinskis — 15.07,4.
10.000 m F. Beldzinskis — 32.34,4.
42195 m J. Losmans — 2.32,48.
Augstums A. Kuuse — 1.95.
Tālums R. Toomsalu — 7.41,5.
Trissoļi N. Kūtiss — 14.41.
Kārts E. Aārma — 3.95.

Lode A. Vidings — 16.06,5.

Disks O. Eriksons — 47.84.

Šķēps G. Sule — 73.31.

Vesers K. Annamā — 53.09.

Gandrīz visi šie rezultāti ir arī Baltijas rekordi.

No ziemas sporta nozarēm Igaunijā vislielākā piekrišana slēpošanai, kas kļuvusi par masu sportu. Bet tā kā ziema Igaunijā ir samērā īsa (sniegs tikai 2 mēnešus), slēpošana vēl nav varējusi dot starptautiski slavenus sasniegumus.

Lielāku slavu Igaunija ieguvusi ledus jachtu nozarē, kur tā jau 4 gadus no vietas ir labākā Eiropā kā konstrukcijas, tā arī monotipa klasē. Šogad Igaunijā notiks ledus jachtu Eiropas meistarsacīkstes. Igaunī ar lielu interesi gaida iespēju sacensties ar Ziemeļamerikās un Kanādas ledus jachtu braucējiem, kas Amerikā labākie.

Uz sevišķi augstas pakāpes Igaunijā ir šaušanas sports. To vislabāk pierādīja 1937. g. Helsinkos notikušās meistarsacīkstes, Tur Igaunija ieguva veselu virkni pasaules meistara titulu kā komandu, tā arī individuālā šaušanā un ieguva visam piedevām slaveno Argentīnas tēlu. Patlaban Igaunijas šāvējiem pieder daudzi pasaules rekordi.

Ja sporta nozarēm var pieskaitīt arī šachu, tad Igaunijai ir pasaules slavenība — lielmeistars Pauls Keress. Lielāko slavu P. Keress ieguva Zemmeringas-Bādenes turnīrā 1937. g., iegūstot pirmo vietu cīņā pret Kapablanku, Reševski, Fainu, Floru, Petrovu un citiem šacha lielmeistariem.

Pasaules mērogā Igaunija ieskaitīta starp 10 pirmajām valstīm, kas ir ļoti svarīgi, ja ievērojam Igaunijas mazo iedzīvotāju skaitu. Populārākās nozares Igaunijā ir grieķu-romiešu cīņa, bokss, vieglatlētika un futbols. Igaunija bieži devusi ārzemēm arī trenerus.

Igaunijas 20 gadu pastāvēšanas laikā sporta kustība visvarenākiem soļiem gājusi uz priekšu tieši pēdējos 3—4 gados. Igaunija ir uz pareizā ceļa, lai kļūtu par spēcīgu sporta valsti.

Lietuvas valsts 20 gadu pastāvēšanas svētkos

Tagadējā Lietuvā nekad nerunā par neatkarīgās Lietuvas valsts dzimšanu, bet gan viņas atdzimšanu, jo senajā pagātnē jau pastāvēja varena Lietuvas valsts. 14. un 15. gadu simtenī, viņas ziedu laikos, Lietuvas robežas sniedzās no Baltijas jū-

gadu simtenī arvien vairāk un vairāk aizmirs Lietuvas un arī īpatnējās lietuviešu tautas vārdu. Viņas vārda uz Eiropas politiskās kartes vairs nevarēja atrast. Tikai daži pasauleslaveni zinātnieki un vēsturnieki zināja, ka vēl eksistē arī vecā lietu-

Lietuvas sūtnis Rīgā Jurgis Savickis.
Leedu saadik. Riias Jurgis Savickis.
Lietuvos pasiuntinis Latvijoje Jurgis Savickis.

ras līdz Melnajai jūrai un austrumos atradās netālu no Maskavas.

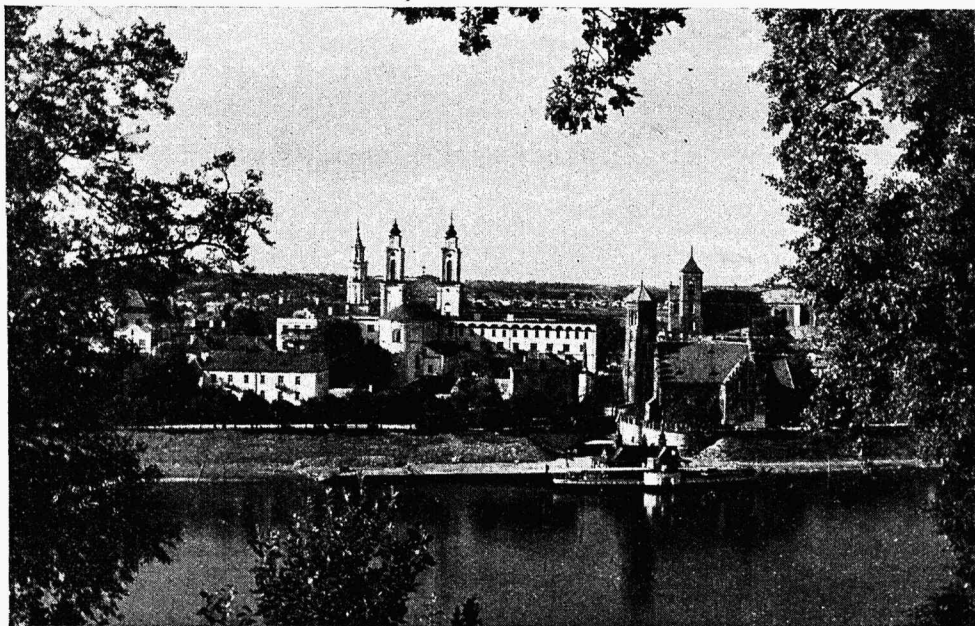
Tad lēnām sākās valsts iziršana, kuŗas galvenais iemesls bija nelaimīgā savienība ar Poliju. Pēc Polijas pēdējās sadalīšanas starp Krieviju, Vāciju un Austriju 1795. g. iznīka arī slavenā Lietuvas valsts. 19.

viēšu tauta, kas, divu lielo kaimiņu apspiesta, atradās nožēlojamā stāvoklī.

20. gadu simteņa sākumā nacionālās pašapziņas spingtais gars arī Lietuvā jau bija pamodies. Krievijas militārais sabrukums pēc kara zaudēšanas japāņiem, mazliet mīkstināja arī krievu pārvaldes bar-

dzību Lietuvā. 1904. gadā atcēla lietuviešu valodas laikrakstu un grāmatu drukāšanas aizliegumu, kas bija ildzis 40 gadus. Nu sākās jauna rosība Lietuvas kultūras dzīvē un pieauga arī nacionālā pašapziņa. Tas noveda pie tā, ka lietuvieši

uzdevums bija rūpēties, lai piepildītos visu lietuviešu ilgas pēc brīvības. Šai zemes padomē, kas vēlāk izveidojās par valsts padomi, bija 20 locekļi ar tagadējo valsts prezidentu Smetonu priekšgalā. Viņiem bija jāveic grūts uzdevums, jo

Skats uz Kaunu.
Vaade Kaunasele.
Kauno vaizdas.

uz pasaules kara drupām varēja atjaunot neatkarīgu Lietuvas valsti. Garīgi tauta šim notikumam bija jau sen sagatavota. Bija jāgaida tikai iespēja šo nodomu reālizēt.

1917. gada septembrī vācu iestādes atļāva lietuviešiem sasaukt senajā Lietuvas galvas pilsētā Viļņā nacionālu sapulci. Šai sanāksmē, kur piedalījās vairāk kā 200 delegātu no visas zemes, vienbalsīgi nolēma darīt visu, lai atjaunotu neatkarīgu Lietuvas valsti.

Minētā lietuviešu sanāksme jeb konference Viļņā, ko lietuvieši sauca «Vilnius», ievēlēja pastāvīgu padomi ar sēdekli Viļņā. Šis padomes (lietuviešu valodā «Taryba») vācieši bija Lietuvas nākotni iedomājušies citādu, nekā lietuvieši vēlējās.

vācieši bija Lietuvas nākotni iedomājušies citādu, nekā lietuvieši vēlējās.

Daudzajām sarunām ar vācu militārām un politiskām iestādēm par Lietuvas turpmāko likteni nebija nekādu panākumu, jo katrai pusei bija savs mērķis. Lietuvai neatlika nekā cita, kā cīnīties par savas valsts neatkarību pilnīgi patstāvīgi. Šie apsvērumi lika spert lietuviešu zemes padomei drošsirdīgu soli. 1918. g. 16. februārī lietuviešu zemes padome Taryba vienbalsīgi nolēma svinīgi proklamēt Lietuvu par neatkarīgu valsti un paziņot par to ārvalstu valdībām.

Neatkarības proklamēšanas dokumentu tai pašā laikā publicēja arī Tarybas orgā-

Tieslietu ministrijas ēka Kaunā.
 Kohtuministeeriumi hoone Kaunasēs.
 Teisingumo ministerijos rūmai Kaune.

nā «Lietuvos Aidas». Laikrakstu vācieši konfiscēja, lai Lietuva un ārvalstis par to nekā nedabūtu zināt. Šis vācu šķērsklis tomēr nespēja aizkavēt ievērojamās ziņas izplatīšanos tautā no mutes mutē. Drīz par to bija informētas arī ārvalstu valdības. Dažas nedēļas vēlāk arī Vācijas ķeizars Vilhelms II oficiāli atzina Lietuvas neatkarību, protams, ar zināmiem noteikumiem un saistībām.

Tā 16. februāris kļuva par nacionāliem svētkiem, un ik gadus visa zeme to svin ar lielu sajūsmu. Sevišķi svinīgi šo dienu atzīmēs šogad, jo Lietuva var jau atskati-

ties uz 20 gadu pastāvēšanu. Tie panākumi, uz kuriem visa zeme raugās ar vislielāko lepnumu, sasniegti visās dzīves nozarēs. Tautas saimnieciskā labklājība jūtami pieaugusi. Nodibināta vesela jaunu ražošanas nozaļu virkne, kas darbojas ar lieliem panākumiem. Vispārējās kultūras un tautas izglītības laukā sasniegti tik lieli panākumi, ka tos vispār nevar salīdzināt ar priekškaņa laikiem. Lietuva kļuvusi par Eiropas kultūras valsti ne tikai ārēji, bet arī iekšēji. Tas viss sasniegts, pateicoties politiskai neatkarībai un nacionālai brīvībai.

Lietuvas valdošā politiskā ideoloģija

Vai Lietuva patiešām ieskaitāma tā saukto totalitāro valstu virknē? Vai viņas tagadējā valdība ciena Musolini fašistiskās idejas? Vai viņas valdība neatzīst nekādas cita virziena politiskus jautājumus?

nālās partijas — tautininku sanāksmē 5. janvārī Kauņā. Šai runā viņš izteica un pasvītroja savas galvenās domas.

Lietuvas tautas un valsts vadonis skaidri runāja par brīvu tautu sadarbību. Viņš

Lietuviešu tautas deja.
Leedulaste rahvatants.
Lietuvių tautinis šokis.

Tie patlaban ir ļoti pamatoti politiski jautājumi. — Kāda ir šo jautājumu atbilde?

Lielākais Lietuvas politiskais ideologs, pirmais un tagadējais valsts prezidents Antanas Smetona, kas ir arī lietuviešu tautas vadonis, var dot šiem jautājumiem vispareizāko atbildi. Viņš ir teicis dažādos neskaitāmos gadījumos politiskas runas, kas skaidri un gaiši izsaka viņa politisko ideoloģiju. Sevišķi interesanta un svarīga bija viņa lielā, labi sagatavotā un pārdomātā runa, ko viņš sacīja valdošās nacio-

pasvītroja nepieciešamību sadarboties ar citām tautām uz cilvēciskiem un morāliski tiesiskiem pamatiem.

Tagadējā laika degošākā problēma ir personas attiecības pret kolektīvu, pilsoņa — pret valsti. Smetona šo problēmu atrisina, atrodot vidus ceļu. Un viņš pie tam ir ļoti tolerantus ideoloģijā. Bet viņš tomēr paskaidroja: «Ja sabiedrības ideoloģijai vairs nevar piekrist, var no viņas atteikties. Šāds gadījums nedrīkstētu radīt nekādu ievēribu, jo cilvēks, kas spējīgs do-

māt un spriest, var pats radīt sev ideoloģiju.»

Tā tad viņš noteikti atsakās prasīt vienādu politisku domāšanu, cilvēka domu standartizēšanu. Gluži pretēji, Smetona

Tas rāda, ka tagadējā Lietuva nav ne tīri demokrātiska, ne ultrānacionāla, ne arī fašistiska. Viņa meklē un atrod vidus ceļu starp formāli tīro demokrātiju un diktatūru. Tas atbilst arī lietuvju tautas

Lauku dzīves aina Lietuvā.
Vaade maaelust Leedus.
Lietuvos kaimo gyvenimo vaizdas.

pasvītro brīvības kategoriju, it sevišķi domāšanā un rādīšanā. Protams, viņš saprot arī neierobežotās brīvības lielās briesmas, kas draud pašai brīvībai. Īsta brīvība nevar iztikt bez zināmas disciplīnas. Tikai politiski disciplinētā brīvībā var izaugt un attīstīties stipras personības. Tās ir Lietuvas valsts prezidenta galvenās filozofiski - politiskās domas.

raksturam, kas atzīst ikvienu lielāku autoritāti, it īpaši politikā un valsts vadībā.

Taisnības un nacionālās brīvības augstos ideālus Lietuva ievēro arī attiecībā pret savām mazākumtautībām. Lietuvā gan dzīvo tikai ļoti mazs procents svešautiešu. Tie ir vispirms žīdi, kas lietuviešu zemē dzīvo kopš seniem laikiem, turoties

pie savām nacionālām un reliģiskām īpatnībām. Autonomajā Klaipēdas apgabalā mitinas daži desmittūkstoši vāciešu. Tad seko poļi, no kuriem lielākā daļa gan ir savā laikā pārpoļojušies lietuvji. Visas te minētās minoritātes var brīvi saglabāt un izkopt savas kultūras īpatnības. Lietuva šai ziņā paliek uzticīga saviem pienākumiem.

Kā zināms, Lietuvai vēl līdz šim nav nokārtotas attiecības ar viņas dienvidu kaimiņu Poliju. Starp abiem kaimiņiem nav ne diplomātisku, ne arī citādu attiecību.

Pēdējo laiku notikumi, šķiet, liecina, ka attiecības starp Poliju un Lietuvu ne-

būt negrib zaudēt savu asumu, gluži otrādi — šie asumi arvien palielinājas.

Par pārspilētā nacionālisma jautājumu prezidents Smetona izteicās:

«Svešautiešus nopelt ir ne tikai negodīgi, bet nav arī gudri. Valdot nacionālai autarkijai, šī patiesība šad un tad aizmirstas. Bieži vien apgalvo, ka ārpus pašu zemes robežām nav nekā laba. Šāds uzskats atstāj sliktu iespaidu. Bet tā tas ilgi nepaliks. Nacionālisma uzplūdiem sekos atplūdi. Dzīve pati piespiedīs tautas atsācīties no pārspilētā nacionālisma un celt tautu vienību uz vispārējās cilvēcīgās morāles pamatiem.»

Pasaules vecākā valoda

Diemžēl tikai filologi zina, ka dzīvā lietuviešu valoda, ko vēl tagad runā lietuviešu tauta, ir visvecākā Eiropas valoda. Dzīvajai lietuviešu valodai ir ļoti liela radniecība ar sanskritu, sengrieķu un arī latīņu valodu. Ar pēdējo tai liela gramatiska līdzība.

Pagājušā 19. gadu simtenī, kad Lietuvas vārda uz Eiropas politiskās kartes vēl nemaz nebija, daži pasauleslaveni Eiropas zinātnieki pievērsa zinātnieku pasaules uzmanību lietuviešu valodai. Starp tiem pirmie bija vācieši un franči, kuriem vēlāk pievienojās arī daži krievu zinātnieki. Minētie valodu pētnieki izvilka lietuvju tautas vārdu no aizmirstības.

Pazīstamais vācu valodnieks Augusts Šleichers (1821.—1868.) publicēja 1857. g. lietuviešu valodas rokas grāmatu, kurai vēl šodien ir liela zinātniska vērtība. Tur viņš starp citu rakstīja, ka lietuviešu valoda var pilnīgi sacensties ar grieķu, latīņu un senindiešu valodu. Pazīstamais franču ģeogrāfs Elizejs Reklī (Elisee Reclus 1830.—1905.) rakstīja: «Ja kādas tautas vērtību noteiktu pēc viņas valodas skaistuma, tad lietuvieši un samogiti (lietuvju valodas izloksne) atrastos Eiropas iedzīvotāju pirmajā rindā.»

Karalienes Amalijas bibliotēkars F. G. Eichhofs savā darbā (izdots Parīzē 1839. g.) par valodu vēsturi raksta: «Lietuviešu valoda, ko kopš senseniem laikiem līdz šai dienai runā Lietuvas zemnieki, ir viena no tām valodām, kas nav padevusies nekādiem svešiem iespaidiem. No pilsētām un aristokrātu pilīm izdzīta, lietuviešu valoda laikam tieši tādēļ aprīnojami uzglabājusies daudzus gadu simteņus.»

Pazīstamais franču filologs M. Meijē (Meillet) savā lielajā darbā «Les langues dans l'Europe nouvelle» vēlreiz uzsvēris to pašu, ko daudzi citi jau priekš viņa darījuši, — ka lietuviešu valoda, kas līdz šim laikam uzglabājusi savu tīrību, ir āriešu valodu sakne.

Lietuviešu valodai ir speciāla noskaņa, kurai liela radniecība ar veco valodu fonētiku un morfoloģiju. Lietuviešu valoda ar savu formu bagātību var sacensties ar visām modernajām valodām. Viņas lietas vārdam ir septiņi locījumi un darbības vārdam astoņi laiki. Sevišķi piemērota lietuviešu valoda ir dziedāšanai. Šai ziņā viņa stāv blakus italiešu valodai.

Kā izskaidrojama šī lietuviešu valodas lielā oriģinālitate un ilgā pastāvēšana? — Vispirms, zemes ģeopolitiskais stāvoklis. Kopš senseniem laikiem lietuviešu ciltis

dzīvo tagadējās dzīves vietās. Protams, laiku gaitā viņi ir bijuši spiesti daudz no savas zemes atdot kareivīgajiem kaimiņiem. Tomēr, lielie mūža meži un purvi ar neskaitāmajiem ezeriem gadu simteņiem ilgi aizsargājuši lietuviešus pret ienaidniekiem. Viņi atradās arī mazliet sāpus no lielajiem tautu ceļošanas apvidiem. Tam noteikti ir bijusi liela nozīme, ka lietuviešu zeme varējusi uzglabāt savu individuālo seju.

Tā tas bija pagātnē, kad lietuvieši gadu simteņiem ilgi atsita vācu krusta karotāju uzbrukumus. No šī laika Lietuvā vairs nav necaurejamo mūža mežu, purvi nosusināti, visur uzbūvēti ceļi, un lietuviešu tauta ierauta lielajā tautu dzīves mutulī. Un tomēr, vecā tautas valoda uzglabājusies kā lielākais svētums. Tas izskaidrojams ar lietuviešu tautas raksturu, kas ir ļoti sīksts un izturīgs.

Neaizmirsīsim, ka krievu cara valdība darija visu iespējamo, lai lietuviešu tautu ar varu pārkrieivotu. 40 gadus — no 1864.—1904. g. bija stingri aizliegts nodrukāt kaut vissīkāko rakstu galiņu lietuviešu valodā. Lietuviešu valodu varēja runāt tikai privātajā dzīvē. Sabiedrībā lietuviešiem bija jārunā krieviski un jāprot arī poļu valoda. Tik ļoti iemīļotā mātes valoda bija aizliegta, piedraudot ar stingriem sodiem, un šī noteikuma pārkāpējus bieži vien nosūtīja uz Sibīriju. Lietuviešu tautas ciešanas tai laikā, kad noliedza viņu valodu, apspieda tos Romas katoļu ticības dēļ un gribēja viņus pārtautot, bija tik drūma nodaļa lietuvju tautas vēsturē, ka tādu būs grūti kaut kur citur atrast. Bet lietuviešu tauta ar savu stipro raksturu visām šīm grūtībām spītējusi, uzglabājusi neskārtu savu valodu un piedzīvojusi savas tautas brīvību.

Vienīgā Lietuvas osta

Lietuvai piederošais Baltijas jūras krasts ir tikai 90 km garš. Šī krasta ziemeļu galā pamazām attīstās zvejnieku osta — Šventoji, kurai ar laiku var būt arī lielāka nozīme. Vienīgie Lietuvas vārti uz pasaules jūrām ir Klaipēdas (Mēmeles) osta. Tādēļ Lietuva ir ļoti jūtīga visos jautājumos, kas skar šo ostu, un tādēļ visi lietuvieši ir tik lepni, kad tie dzird par ostas lielajiem sasniegumiem, par savas zemes vienīgās ostas ievērojamajiem paplašināšanas un modernizēšanas darbiem.

Klaipēdas ostai ir dabīgā aizmugure — visa Lietuva. Ir pilnīgi saprotami, ka visas Lietuvas ārtirdzniecību lielāko tiesu vada caur Klaipēdas ostu. Tas attiecas tiklab uz eksportu, kā arī importu. Apmēram 80 proc. no visa Lietuvas tirdznieciskā apgrozījuma ar ārzemēm nosūta pa jūras ceļu. Šim ceļam piemīt tendence vēl tālāk attīstīties. Vispārējā labvēlīgā tirdzniecības attīstība caur Klaipēdas ostu ar ārzemēm prasīja lielu ostas paplašināšanas un modernizēšanas darbu izvešanu. Lietuvas valdība ar to lielā mērā rēķinā-

jās, ieguldīdama nepieciešamajos ostas pārbūves darbos ievērojamas naudas summas.

Tikai 1923. gada 27. jūnijā Lietuva ieguva Klaipēdas ostu savā īpašumā. Tad osta, pēc sarežģītā starptautiskā stāvokļa un kara laika, bija stipri nolaiستا. Kuģu kustība bija maza, galvenokārt tādēļ, ka ostai trūka dabīgās aizmugures, kāda varēja būt tikai Lietuva. Tūlīt pēc tam, kad osta nonāca Lietuvas rokās, sākās viņas uzplaukums, kas katru gadu palielinājās. Skaitļi un dati par pastāvīgi pieaugošo Klaipēdas ostas kuģu satiksmi dod par to labāko pierādījumu.

No 1923. g. līdz 1938. g. 1. janvārim Klaipēdas ostā ienākuši pavisam 14.436 kuģi. Interesanti novērot, ka Klaipēdas ostā ienākušo kuģu skaits līdz pat pēdējam laikam pastāvīgi audzis. 1927. g. ostā iebraukušo kuģu skaits bija 831, bet pēc 10 gadiem — 1937. g. — 1.414. To vēl skaidrāk pierāda skaitļi, kas vēsta ostā ievesto un no tās izvesto preču daudzumu. Salīdzinot ar labāko priekšskara gadu — 1913., kuģu skaits ir gandrīz div-

kāršojies, bet preču ievedumi trīsreiz lielāki.

No neievērojamas vācu ostas priekškaŗa laikā, Klaipēda Lietuvas īpašumā izaugusi par modernu un Lietuvai sevišķi svarīgu ostu. Šī attīstība nav mākslīga.

jaunas dzelzceļa līnijas, kas savieno kuģu piestājas vietas ar jaunajām preču noliktavām. Lielais preču apgrozības pieaugums prasīja arī vairāku jaunu, modernu noliktavu būvi. Drīzumā būs atkal nepieciešama jauna ostas paplašināšana. Jau

Lietuvas lauku māja ar krustu.
Leedu talu ristīga.
Lietuvos kaimo namai su kryžiu.

bet gan pilnīgi dabīga parādība, kas balstās uz tīri saimnieciskām interesēm. Tirdzniecisko attiecību attīstība ar ārvalstīm prasījusi no Lietuvas valdības lielas pūles ostas paplašināšanai un uzlabošanai.

Jau 1927./28. g., kad kuģu satiksme kļuva dzīvāka, bieži atgadījās, ka dažiem tvaikoniem bija jāpaliek ostā ilgāku laiku noenkurotiem, jo nebija nevienas brīvas krastmalas, kur izkŗaut preces. Ostā bija par mazu un arī par seklu lielākiem okeāna kuģiem. Šie trūkumi bija jānovērš.

1930./32. g. izbūvēja jaunu, 96.000 m² lielu baseinu. Tai pašā laikā izdarīja arī ievērojamus ostas padziļināšanas darbus. Nedrīkst aizmirst, ka priekškaŗa Klaipēdas ostā bija tikai 5—6 metrus dziļa, un tādēļ tajā nevarēja iebraukt nevienš lielāks kuģis. Tagad ostas dziļums ir jau 8 metri, tā kā ostā var ienākt samērā lieli jūras kuģi. Ap jauno baseinu uzcelti vairāki jauni molī. Ostā uzbūvētas vairākas

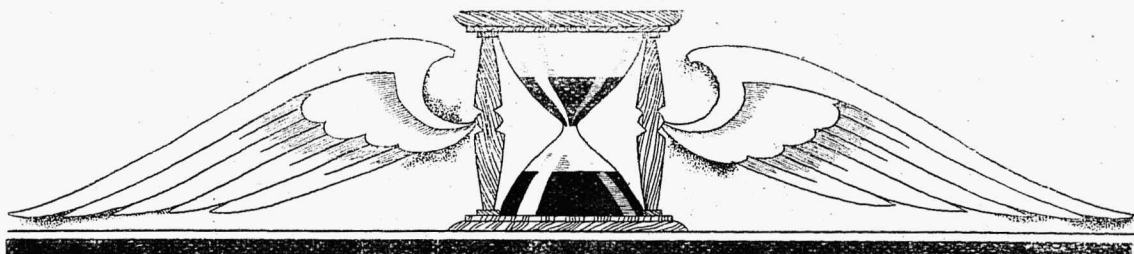
1937. g. uzsākts jauns posms ostas izbūvē. 1939. gadā jābūt gatavai jaunai, 540 m gara, kuģu piestāšanās platformai. Te ūdens dziļums būs 10 m. Nākošajos gados padziļinās visu ostu vismaz līdz 10 m. Saggaida, ka pēc 2 gadiem Klaipēdas ostā iebrauks daudz lielāki jūras kuģi.

Ostā apgādāta ar vismodernākajiem celtniem un citām ierīcēm. Visā drīzumā tai būs arī moderns radio-gaismas tornis, kas stipri atvieglos kuģiem iebraukšanu ostā miglainā laikā. Moderniem bagariem un citām līdzīgām ierīcēm būs daudz darba, kamēr ostā varēs veikt visus vajadzīgos uzlabojumus.

Ostas paplašināšana prasā arī jaunus zemes gabalus ostas apkārtnē. Ostā iegūst no privātiem īpašniekiem daudzus zemes gabalus, lai rastu vietu jaunām būvēm. Arī ārēji ostas kopskats stipri mainījies. Tagad ostā atstāj varenu, plašu iespaidu un ir labākā centības un kārtības liecīniece.

Visbiežāk ostā redz šādu valstu karogus: Vācijas, Zviedrijas, Dānijas, Anglijas, Holandes, Norvēģijas, Latvijas, Igaunijas un Lietuvas. Lietuvas tirdzniecības flote atrodas tikai savas attīstības sākumā. Patlaban tikai nedaudzi tirdzniecī-

bas kuģi atrodas lietuviešu fizisku vai juridisku personu īpašumā, kaut gan zem Lietuvas karoga brauc liels skaits kuģu. Bet pēdējā laikā arī lietuviešu kuģu skaits ievērojami palielinājas.

C H R O N I K A • K R O O N I K A

Igaunijas un Lietuvas sūtņu akreditēšanās Rīgā.

Nododot savas pilnvaras grāmatas, Igaunijas sūtnis H. Rebane teica:

«Prezidenta kungs!

Man ir gods iesniegt ekselencei rakstus, ar kuriem Igaunijas Republikas Prezidents-Pavaldonis mani atkreditējis pie Jūsu Ekselences, kā Igaunijas Republikas ārkārtējo sūtni un pilnvaroto ministru. Tāpat man ir gods nodot Jūsu Ekselencei mana priekšgājēja atsaukšanas rakstus.

Līdz ar to man patīkams uzdevums nodot Jūsu Ekselencei Igaunijas Republikas Prezidenta-Pavaldona vispatiesākos un sirsnīgākos novēlējumus Jūsu Ekselences personīgai labklājībai, kā arī lielā nacionālā darba panākumiem, kuŗu ierosinātājs un iedvesmotājs ir Jūsu Ekselence, lai vestu latvju tautu un valsti pretim labklājībai un uzplaukumam.

Man ir prieks, ka varu apgalvot, ka šie vēlējumi, kuŗu izteicējs es esmu, ir līdz ar to visas igauņu tautas novēlējumi.

Igauņu tauta vienmēr sekojusi ar dziļām simpatijām un augsti vērtējusi sabiedrotās tautas centienus sargāt un nodrošināt savu brīvību un apbrīnojusi viņas karsto tēvijas mīlestību, jo pašo ceļu mūsu abas tautas staigājušas plecu pie pleca, vienādu rūpju pilnas un kopēju centienu iedvesmotas uz mieru un labu saskarņu visu tautu starpā.

Šī centienu kopība radījusi kopdarbības vajadzību, kuŗa kopš mūsu abu tautu neatkarības atdzimšanas ir kļuvusi pat par imperatīvu nepieciešamību.

Es esmu dziļi pārliecināts, Prezidenta kungs, ka šīs kopdarbības jūtas, kas līdz šim tik laimīgi vadījušas abu sabiedroto tautu pasākumus un valdījušas viņu attiecībās, nesatricināmi pašāvēs arī turpmāk.

Es lūdzu Jūsu Ekselenci pieņemt apliecinājumu par to gandarījumu, ko es izjūtu sākarā ar godu man uzliktā uzdevuma pildīšanā un kuŗa izvešanā es ceru, ka varēšu rēķināties ar Jūsu Ekselences spēcīgo un draudzīgo atbalstu un Latvijas valdības augsti vērtējamo sadarbību.»

Valsts Prezidents Dr. K. Ulmanis teica šādu atbildes runu:

«Ministra kungs!

Es priecājos saņemt no Jums rakstus, ar kuriem Viņa Ekselence Igaunijas Prezidents-Pavaldonis Jūs pilnvaro kā Igaunijas Republikas ārkārtējo sūtni un pilnvaroto ministru Latvijā, un līdz ar kuŗiem Jūs man iesniedzāt arī Jūsu iecienītā priekšgājēja Kārļa Menninga kunga atsaukšanas rakstus.

Es esmu dziļi pateicīgs par laipniem novēlējumiem, ko Jūs man izteicāt Viņa Ekselences Igaunijas Prezidenta-Pavaldona uzdevumā, tāpat kā par augsto vērtējumu, ko Viņam labpaticies vēltīt Latvijas tautas un valsts darbam.

Igaunija ir vienīgā valsts, ar kuŗu Latvija saistīta aizsardzības savienībā, kas svinīgi apstiprināja kopējās brīvības cīņās nasto zobenbrālību un abu tautu likteņu kopību. Tādēļ atsauksmes, ko Jūs izteicāt igauņu tautas vārdā, latvju tauta uzklaušās ar izcili uzmanību un tās jo plaši atbalsosies visā Latvijas zemē. Ar tikpat dziļu un nopietnu uzmanību latvju tauta seko Igaunijas tautas un valsts gaitām un darbiem, apbrīno sava sabiedrotā sasniegumus un panākumus un ticību valstu kopdarbības nepieciešamībai.

Ar dziļu gandarījumu es uzņemu Jūsu Ekselences apliecinājumu par kultūrālās kopdarbības labvēlīgo attīstību starp abām zemēm un

atzinumu, ko Jūs dodiet šai kopdarbībai, kas nodrošina tuvas attiecības un negrozāmu draudzību starp mūsu tautām.

Ja pagātnē kopīgi nostāigātais ceļš un kopīgi pārdzīvotie prieku un bēdu brīži arvien ieklausies kā dzīvas sastāvdaļas mūsu abu tautu nacionālā dzīvē, tad vienība un laba saprašanās mūsu abu valstu starpā ir nodrošinātas, un tās padziļināt būs pateicīgs uzdevums, pie kura Jums mana un manas valdības atbalsta netrūks. Tad arī piepildīsies Jūsu pārliecība, ka mūsu kopdarbība un kopējie centieni nesatricināmi pastāvēs par svētību mieram un tautu draudzībai.

Šai garā es Jūs, Sūtņa kungs, apsveicu un šai pašā garā es arī lūdzu nodot Viņa Ekselencei Prezidentam-Pavaldonim manus draudzīgus sveicienus un visslabākos novēlējumus Viņa personīgai labklājībai, kā arī Igaunijas valsts un tautas gaišai nākotnei.»

Jaunieceltais Lietuvas sūtņis Latvijā, J. Savickis, iesniedzot savas pilnvaras, teica sekojošu runu:

«Prezidenta kungs!

Man ir gods nodot Jūsu Ekselencei dokumentus, ar kuriem Lietuvas Republikas prezidenta kungs mani akreditē pie Jūsu Ekselences kā ārkārtējo sūtņi un pilnvaroto ministru.

Augstā misija, kas man piekritusi pēc mana priekšgājēja Vitauta Vileiša kunga pāragrās nāves, — reprezentēt manu valsti brāļu un draugu nācījas zemē, dod man gandarījumu un tai pašā laikā liek man staigāt ceļu, kurā tik laimīgi un kompetenti gājis mīrušais sūtņis un kas pilnā mērā atbilst manas valdības nodomiem. Es centīšos būt par viņas nodomu uzticīgu tulku.

Šis ceļš, starp citu, nosprausts arī saprašanās un kopdarbības līgumā, kurā piedalās abas mūsu valstis kopā ar Igauniju, un kura gars ir precīzēts un izpaudies visās Baltijas konferencēs, ieskaitot arī pēdējo, kas nupat beigusī savas apspriedes, nostiprinot to vēl vairāk.

No savas puses es piešķīpu pelnītu nozīmi rases un asins saītēm, kas dibinās uz mūsu abu tautu kopējo izcelšanos. Abu tautu valodu tuvu radniecība tām atvieglo intelektuālo, kultūrālo un sabiedrisko sakaru uzturēšanu. Es uzskatīšu par vienu no saviem pirmiem uzdevumiem uzmanīgi izkopt šīs svarīgas nozares.

Es apzinos nepieciešamību papildināt šo lietuvju-latviešu attiecību ainu ar šo attiecību saimniecisko pusi, kurai es tāpat veltīšu savu darbu pēc labākās sirdsapziņas.

Lai man būtu atļauts rēķināties mana uzdevuma pildīšanā ar Jūsu Ekselences labvēlību un ar Jūsu valdības uzticības pilno atbalstu.

Esmu laimīgs pievienot savus vissirsnīgākos novēlējumus tiem novēlējumiem, kurus manas valsts galva kopā ar Lietuvas nāciju nodod Latvijas varenībai un labklājībai, kā arī Jūsu Ekselences personīgai laimei.»

Valsts Prezidents Dr. K. Ulmanis teica šādu atbildes runu:

«Ministra kungs!

Ar patiesu prieku saņemu no Jūsu Ekselences rakstus, ar kuriem Viņa Ekselence Lietuvas Republikas Prezidents Jūs pilnvaro pie manis kā Lietuvas Ārkārtējo Sūtņi un Pilnvaroto Ministru.

No visas sirds pievienojos Jūsu Ekselences izcilā priekšgājēja piemiņas dziļajam godinājumam, un man ir sevišķi patīkami atzīmēt nodomu turpināt ceļu, kam ar spožiem panākumiem sekojis mūs pārāgri atstājušais Vytauts Vileišis, izpildot savu augsto uzdevumu Latvijas tautas vidū.

Jūsu Ekselences vēlēšanās pamatot savu darbību uz Baltijas valstu saprašanās un sadarbības līgumu liek man cerēt, ka mūsu abu valstu attiecības turpinās veidoties, kā līdz šim, vienprātības garā, un Jūs būsiet to sadarbības ideju aizstāvis, kas arvien vairāk nostiprinās Baltijas valstu ārlietu ministru konferencēs.

Es augsti vērtēju Jūsu Ekselences nodomu veikt lielāko uzmanību garīgo, kultūrālo un sabiedrisko attiecību uzturēšanai, kuras jau cieši saista mūsu tautas, pateicoties viņu asins radniecībai.

Pārliecībā, ka saimnieciskiem sakariem šodien piekrīt liela loma tautu attiecībās, es ar gandarījumu apsveikšu katru Jūsu Ekselences centieni attīstīt tālāk šos sakarus starp mūsu zemēm.

Jūs varat man ticēt, Ministra kungs, ka pie Jūsu svarīgo uzdevumu pildīšanas es un mana valdība nekavēsimies sniegt Jums mūsu atbalstu un palīdzību.

Izsakot Jums sirsnīgu pateicību par laipnājiem novēlējumiem, kādus Jums labpatīcies nodot Lietuvas Republikas Prezidenta un Jūsu pašā vārdā man personīgi un Latvijas labklājībai, es savkārt izteicu visslabākos novēlējumus Lietuvas labklājībai un gaišai nākotnei, kā arī Viņa Ekselences Lietuvas Republikas Prezidenta personīgai laimei.»

Kā Rīgā svinēs Igaunijas 20 gadu pastāvēšanas jubileju.

Igaunijas valsts 20 gadu pastāvēšanas svētkus Latvijā atzīmēs visai plaši un svinīgi. Rīgā 24. februārī ieradīsies delegācija no Tallinas, ko vadīs satiksmes ministrs N. Vitaks. Viņa

Kuidas Riias pūhīsetakse Eesti 20. aasta iseseisvuse juubelit.

Eesti Vabariigi 20 aasta iseseisvuse juubelit pūhīsetakse Latvijas vāga laialt ja pidulīkult. 24. veebruaril saabub Riiga delegatsioon Tallinnast teedeministri N. Viitakiga eesotsas. Eesti-

pavadoņos būs arī armijas vadības pārstāvji. No Igaunijas - Latvijas biedrības Tallinnā ieradīsies bij. Igaunijas sūtniecības padomnieks Rīgā J. Mölders.

Svētku priekšvakarā universitātes aulā notiks labākā Igaunijas kora «Estonia Muusika Osokond» koncerts.

24. februārī delegācijai vispirms paredzētas vairākas oficiālas vizītes, pēc kurām notiks Igaunijas - Latvijas un Latvijas - Igaunijas biedrības valdes kopsēde. Svinīgajā sēdē piedalīsies visa igauņu delegācija un arī Latvijas valdības pārstāvji. Plkst. 2 paredzētas brokastis, bet plkst. 5 p. p. Igaunijas sūtnis H. Rebane sūtniecībā rīko pieņemšanu vietējai igauņu kolonijai. Plkst. 8 vak. Latviešu biedrības telpās notiks svinīgais Igaunijas valsts svētku akts, kurā paredzētas 5 runas, — runas teiks Latvijas un Igaunijas valdību un abu biedrību pārstāvji, bet noslēgumā runās Igaunijas sūtnis H. Rebane. Tālāk sekos koncerts, kurā uzstāsies «Estonia muzikas nodaļas» koris un igauņu solisti — tenors Karisoo un vijolniece Uchke.

25. februārī Rīgas pilsētas galva R. Liepiņš, par godu igauņu delegācijai, Romas viesnīcā rīkos brokastis, bet plkst. 6 vakarā notiks pieņemšana pie Igaunijas ģenerālkonsula Rozenfelda.

Lietuvas valsts 20 gadu neatkarības svētku svinības Rīgā.

Lietuvas valsts 20 gadu pastāvēšanas svētkos Rīgā notiks vairāki svinīgi sarikojumi. Svētku priekšvakarā, 15. februārī plkst. 5 p. p. Lietuvas sūtnis J. Savickis rīko pēcpusdienas tēju sūtniecībā, kur piedalīsies tikai vietējas lietuvju kolonijas un latviešu sabiedrības pārstāvji. Vakara Melngalvju zālē lietuviešu kolonija rīko svinīgu svētku ievadījumu, kurā runās Lietuvas sūtnis J. Savickis, Lietuvju apvienības priekšnieks prelāts Jasinskis un Latviešu - lietuvju vienības priekšnieks inž. J. Rīteris. Tālāk sekos koncerts, kurā uzstāsies Kaunase operas soliste Matulaite un piāniste Smilgaite - Dvarione.

20 gadu pastāvēšanas svētkos, 16. februārī plkst. 10 rītā Sāpju Dievmātes baznīcā notiks svinīgs dievkalpojums. Plkst. 12 dienā Latviešu biedrībā sanāks Igaun - latviešu - lietuviešu sadarbības biroja pilsapulce. Plkst. 5 universitātes jaunajā aulā notiks svinīgs akts, ko rīko studentu padomes prezidijs. Plkst. 8 vakarā Latviešu biedrībā būs Lietuvas valsts neatkarības 20 gadu pastāvēšanas svinīgais akts un koncerts, ko rīko Latviešu - lietuviešu vienība. Kā Lietuvas valdības pārstāvis runu teiks Lietuvas iekšlietu ministrs Čaplīkass. No Latvijas puses runās izglītības ministrs prof. A. Tentelis. Svinīgajam aktam sekos koncerts, kurā piedalīsies Latviešu - lietuviešu vienības koris un māksliniece Matulaite un Smilgaite - Dvarione.

Lāti ūhingut Tallinnas esindab end, Eesti Riia saatkonna nõunik dir. J. Mölder.

Pidustuste eelõhtul korraldatakse Latvija ülikooli aulas parima Eesti laulukoori «Estonia Muusika Osakonna» kontsert.

24. veebruaril on delegatsioonil ettenähtud mitu ametlikku visiiti, milledele järgneb Eesti - Lāti ja Lāti - Eesti ūhingute juhatuste koosolek. Pidulikust istungist võtab osa kogu Eesti delegatsioon ning Latvija valitsuse esindajad. Kl. 2 on ettenähtud hommikusöök, kuid kl. 5 p. l. korraldab Eesti saadik H. Rebane saatkonnas vastuvõtu kohalikul eesti kolooniale. Kl. 8 õhtul toimub Lāti seltsi ruumes pidulik Eesti Vabariigi aastapäeva aktus, milles on ettenähtud 5 kõnet — Kõnelevad Lāti ja Eesti valitsuste ning mõlemate ūhingute esindajad. Hiljem järgneb kontsert, millest võtab osa «Estonia Muusika Osakonna» segakoor ja eesti solistid — tenor Karisoo ja viiulikuntnik Uchke.

25. veebruaril korraldab Riia linnapea R. Liepiņš Eesti delegatsioonile auks Rooma vöörastemajas hommikusöögis, kuid kl. 6 õhtul toimub vastuvõtt Eesti peakonsul Rosenfeldti juures.

Leedu Riigi 20.-nda iseseisvuse aastapäeva pidustused Riias.

Leedu riigi 20.-ndal aastapäeval Riias leiab aset mitu pidulikku koosviibimist. Aastapäeva eelõhtul 15. veebruaril kell 5 p. l. Leedu saadik J. Savickis korraldab saatkonnas kella viie tee, kust võtavad osa vaid kohaliku leedu kolonii ja lāti seltskonna esindajad. Õhtul Mustapeade klubis leedu kolonii korraldab piduliku aastapäeva sissejuhatuse, kus peab kõne Leedu saadik J. Savickis, leedu seltsi esimees prelaat Jasinskis ja Lāti - Leedu ūhingu esimees ins. J. Rīteris. Edasi järgneb kontsert, kus esinevad Kaunase ooperi solistid Matulaite ja pianist Smilgaite - Dvarione.

20. iseseisvuspäeval 16. veebruaril kell 10 hommikul Muredė Jumalaema kirikus peetakse pidulik jumalateenistus. Kell 12. päeval Lāti seltsis tuleb kokku Eesti - Leedu koostöö büroo täiskogu istung. Kell 5 ülikooli uues aulas leiab aset pidulik aktus, mida korraldab üliõpilaskonna esinduse juhatuse. Kell 8 õhtul Lāti seltsi ruumes leiab aset Leedu riigi 20. aastapäeva pidulik aktus ning kontsert, mida korraldab Lāti-Leedu ūhing. Leedu valitsuse esindajana peab kõne Leedu siseminister Čaplīkas. Lāti poolt kõneleb hariduseminister prof. A. Tentelis. Pidulikule aktusele järgneb kontsert, kust võtab osa Lāti - Leedu ūhingu koor ja kunstnikud Matulaite ning Smilgaite - Dvarione.

Igaunija un Latvija saderas kopā.

Igaunijas un ārvalstu labo attiecību veicināšanas biedrība bija sarīkojusi «Centum» kluba sapulci, kur runāja biedrības priekšsēdētājs prof. A. Pips par tematu: «Ārpolitikas pamatproblēmas».

Prof. A. Pips vispirms sniedza pārskatu par ārpolitikas mērķiem vispār, īpaši apstādamiem pie pamatprincipiem, kas valda Igaunijā.

Apskatot Latvijas un Igaunijas savstarpējās attiecības, referents teica: «Ilmārs Tenisons do-

mā, ka Igaunija un Latvija nesaderot kopā, ka tās līdzinoties viena otrai kā uguns un ūdens, kādēļ ieteic orientēties uz Somijas un Skandināvijas pusi. Bet šim viedoklim ir ļoti liels trūkums, vaina — starp Somiju - Skandināviju un Igauniju ir plaša jūra. Bez tam vēl tagad Somijā un Skandināvijā dzirdamas balsis, kas runā par Baltijas valstu nenoteiktību, svārstību.

Pēc mūsu domām Latvija un Igaunija saderas kopā.»

Tekstilrūpniecības A/S.

**RĪGAS
MANUFAKTŪRA**

Valde: Rīgā, M. Kalēju ielā 10/12
Tālrunis 3564.

Vērptuves nodaļa: **Kokvilnas dzijas rūpniecības vajadzībām un tvists**
jēli, balināti un krāsoti

Austuves nodaļa: **Kokvilnas audumi, visāda veida**
jēli, balināti, krāsoti un raibi austi

Latvijas-Igaunijas biedrības Mēnešraksts iznāk četras reizes gadā. Mēnešraksta gada abonents Latvijā Ls 2,—, Igaunijā, Lietuvā un citās zemēs Ls 3,—. Atsevišķa burtnīca Latvijā Ls 0,50, Igaunijā Kr. 0,50. Redakcijas adrese: Rīgā, Marijas ielā Nr. 35, dz. 6. Tālr. 28960. Izdevniecības, ekspedīcijas, pasūtījumu un naudas pārvedumu adrese: Latvijas-Igaunijas biedrības mantzinim V. Ivaska kungam, Šķūņu ielā 16, «Petcholca» kantorī. Tālr. 23066. u. 23062. Latvijas-Igaunijas b-bas adrese: Rīgā, Skolas ielā 13, dz. 3.

Lāti-Eesti ūingu Kuukiri ilmub neli korda aastas. Kuukirja tellimishind aastas Latvijas Ls 2,—, Eestis, Leedus ja teistes maades Ls 3,—. Ūksik vihk Latvijas 0,50, Eestis Kr. 0,50. Toimetuse adress — Rīgā, Marijas ielā 35, dz. 6. Tel. 28960. Vāljaandjā, talituse, tellimiste ja rahasaadetiste adress: Lāti-Eesti ūingu laekahoidjale hārta V. Ivaskile, Šķūņu ielā 16, «Petcholca» kontoris. Telef. 23066 ja 23062. Lāti-Eesti ūingu adress: Rīgā, Skolas ielā 13, korter 3.

Izdevēja: Latvijas-Igaunijas biedrība. Atbildīgais redaktors: Otto Nonācs

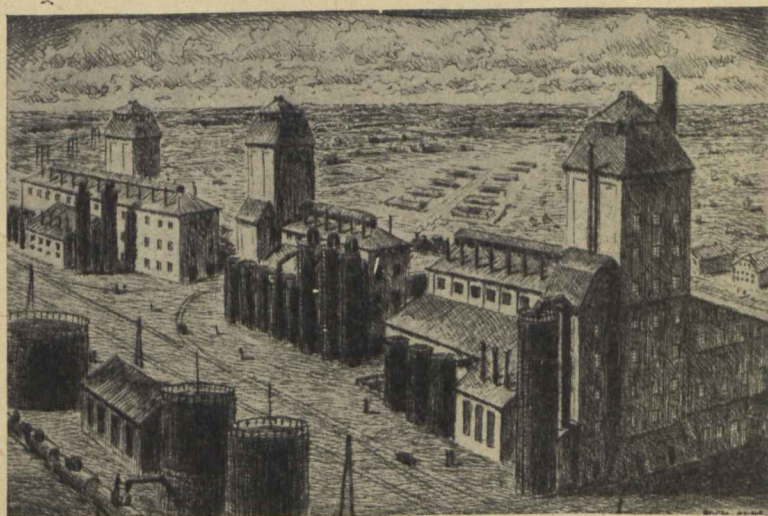
A/S. ESIMENE EESTI PÕLEVKIVITÖÖSTUS A/S. PIRMĀ IGAUNIJA DEGAKMENS RŪPNIECĪBA

bij. Valsts Degakmens rūpniecība

VALDE UN PĀRDOŠANAS BIROJS:

Tallinn, Valli 4 — 3
Tel. adr. Peapõlevkivi

Pārstāvis Latvijā:
inž. J. Ronnimois,
Rīgā, Šķūņu ielā 13,
tālr. 22526

Eļļas fabrikas KOHTLA — JÄRVE, 1937. g.

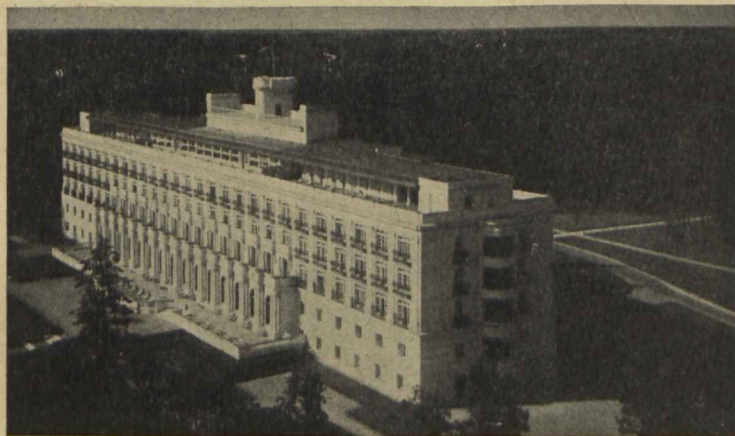
Degakmens, jēleļļa, kurinā-
mā eļļa, bencins, motor-
petroleja, motornaftha, dizel-
nafta, smagās eļļas, bitu-
mens, (Ēstobitumens),
asfalta emulsija,
šoseju eļļa, mērcēšanas eļļa
«Fenolaat», «Ēstokarboli-
neum», mērcēšanas viela,
augļu koku- karbolineums,
kukaiņu iznīcināšanas li-
dzeklis «Puttox», jumtu
laka (jumtu darva), dzelzs
laka (asfalta laka) un
asfalta mastika

KEMERU «BALTĀ PILS» — PELDU IESTĀDE

Kcauru gadu izsniedz visus
Kemeru sēravotu iestādes
ārstniecības līdzekļus un
pieejama arī ārpus viesnī-
cas dzīvojošiem. Pavasarī,
rudeni un ziemā sevišķi
lēta ārstēšanās un dzīve, kā
viesnīcā, tā arī privātās ist-
abās un pansijās.

Ar vislabākiem panāku-
miem ārstē reumatismu,
nervu sāpes-, locītavu-,
sieviešu-, sirds un citas sli-
mības, kā arī vispārēju sa-
gurumu un nervozitāti.
Ideālākā atpūtas vieta
Latvijā, jo lieliskais parks
ar savu plašo, vienmēr la-

bi kopto un pastaigāšanai
noderīgo ceļu tīklu, tu-
vie ezeri un jūrmala, skaīs-
tie dabas skati, dod katram
brīnišķu baudu un atpūtu.
Viesnīcas moderni un mā-
jīgi iekārtotās istabas, kā
arī plašās, komfortablās sa-
biedriskās telpas, bezmaksas
bibliotēka un lasītava
ar grāmatām, laikrakstiem
un žurnāliem dažādās va-
lodās, salonorķestra mūzika
divas reizes dienā, bārs,
kafejnīca un citas labierī-
cības padara uzturēšanos
Kemeru viesnīcā par patī-
kamu baudu. — Ziemā Ķe-
meros arī par sportu ir gā-
dāts: slidošana, slēpošana,
izbraukumi ar zirgiem un
būru- ledus jachtās dod
katram iespēju izvēlēties
sev parocīgāko sporta vei-
du. —

**Vajadzīgo informāciju
sniedz Kemeru sēravotu
iestāde, tālrunis 77, viesnī-
cā tālrunis 0,5. Telegr. ad-
rese: Hotkem — Ķemeri.**

ARMIJAS EKONOMISKAIS VEIKALS

Audēju ielā Nr. 16, ieeja no Valņu ielas

1. stāvā:

	Telef.
Pārtikas preces	51
Delikateses . . .	64
Saldumi	46
Putni, zivis un saknes	39
Vini	12

2. stāvā:

	Telef.
Dāmu drānas . .	47
Kungu drānas . .	47 un 42
Veļas audumi . .	52
Galanterija . . .	50

3. stāvā:

	Telef.
Kungu apģērbi	43 un 48
Apavi	53
Kungu cepures	49

Pasūtījumi aukstam galdam — telef. 30710
Vairuma nodaļa . . . . . — " 23901

Lai dabūtu savienojumus ar telefoniem no Nr. Nr. 12—64, jāizsauc Armijas ekonomiskā veikala centrāle 3577 un atbildošai telefonistei jāpieprasa vajadzīgais abonents

ADMINISTRĀCIJAS TELEFONI:

Veikala priekšnieks	23902	Pārtikas nozares pārzinis	3577 — 29
Operatīvais palīgs	26509	Apģērbu un modes preču nozares pārzinis	3577 — 50
Administratīvais palīgs	26510	Grāmatvedība	22095
Finansiālais palīgs	3577 — 16	Galvenā kase	3577 — 17
Virsrāmatvedis	3577 — 16		

RADIO

KVĒLSPULDZES
BATERIJAS

VADI un KABEĻI

FOTO PAPIĀRI

VALSTS ELEKTROTEHNISKĀ FABRIKA

RĪGĀ, BRĪVĪBAS GATVĒ Nr. 19

PĀRSTĀVNIECĪBAS: IGAUNIJĀ: VEF, EESTI OSAKOND, PIKK 25, TALLINN
LIETUVĀ: VEF, LAISVES AL. 31, KAUNAS
SOMIJĀ: O.Y. VEF, A/B. ESPLANAADIKATU 27., HELSINKI
NORVEĢIJĀ: NORSK AKSJESELSKAP VEF, FRIDJOF
NANSENS PLASS 6", OSLO